

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

SİGORTA SEKTÖRÜNDE HEKİMİN MESLEKİ SORUMLULUK
SİGORTASI

Yüksek Lisans Tezi

SHAFİGA AHMADOVA

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

SİGORTA SEKTÖRÜNDE HEKİMİN MESLEKİ SORUMLULUK
SİGORTASI

Yüksek Lisans Tezi

SHAFİGA AHMADOVA

Danışman: PROF. DR. ŞAHAMET BÜLBÜL

İSTANBUL, 2018

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : Sigorta Sektöründe Hekimin Mesleki Sorumluluk Sigortası

TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİ HAZIRLAYAN : Shafiga AHMADOVA

ANABİLİM DALI : Sigortacılık

SAVUNMA TARİHİ : 06.07.2018

JÜRİ ÜYELERİ

GÖREVİ

ADI SOYADI

İmza

Danışman

Prof.Dr. Şahamet BÜLBÜL

Üye

Prof.Dr. Özgür ÇATIKKAŞ

Üye

Dr.Öğr.Üyesi Seda BAĞDATLI KALKAN

SİGORTA SEKTÖRÜNDE HEKİMİN MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI

ÖZET

Mesleki faaliyetlerde bulunan meslek mensuplarının taşıdıkları riskleri güvence altına alan mesleki sorumluluk sigortaları oldukça önem kazanmaktadır. Mesleki sorumluluk sigortaları hızla gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Türkiye’de 1219 sayılı Tababet ve Şuaba- tı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ek 12. Maddesinin 30.07.2010 tarihinde yürürlüğe girmesiyle Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Sorumluluk Sigortası zorunlu sorumluluk sigortası haline getirilmiştir.

Çalışmada, oldukça geniş bir uygulama alanına sahip olan sorumluluk sigortası içinde yer alan “**Hekimin Meslekî Sorumluluk Sigortası**” konusu incelenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde, genel olarak sigorta sektörü incelenmiş, sigortanın tanımına ve sigorta ile ilgili kavramlara, sigorta türleri, sigorta şirketleri araçlarına ve sigortacılığın temel prensiplerine yer verilmiştir.

İkinci bölümünde ise; sorumluluk sigortalarının tanımı yapıldıktan sonra sorumluluğun hukuki kaynağı ve sorumluluk sigortalarının tarihi gelişimi ele alınmıştır. Ayrıca yine bu bölümde sorumluluk sigortalarının özellikleri, çeşitleri, sorumluluk sigortalarında riziko kavramı, rizikonun gerçekleşmesi ve Türkiye’de sorumluluk sigortaları anlatılmıştır.

Son bölümde ise mesleki sorumluluk sigortasının tanımı ve kapsamı, mesleki sorumluluk sigortasının tarihi gelişimi, mesleki sorumluluğun türleri ve mesleki sorumluluk sigortasının sigorta türleri içindeki yeri ele alınmıştır. Bölümün diğer yarısında ise; hekimin mesleki sorumluluk sigortası; Avrupa Birliği genelindeki uygulamalar ve Türkiye’deki mesleki sorumluluk sigortasına ilişkin rakamsal değerler ayrıntılı olarak anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Sorumluluk Sigortası, Hekim Mesleki Sorumluluk.

PROFESSIONAL LIABILITY INSURANCE OF PHYSICIAN IN INSURANCE SECTOR

SUMMARY

Professional liability insurances, which guarantees the risks of professional members in professional activities, become quite important. Professional liability insurances are rapidly developing and become prevalent. Liabilities insurance relative to medical malpractice has become compulsory liability insurance when the annex 12th item of the mode of execution of medicine and medical sciences the law no 1219 entered into force on 30.07.2010 in Turkey.

In the study, the “**Professional Liability Insurance of Physician**” which is included in liability insurance which has a wide application area, has been examined.

In the first part of the study, the insurance sector has been examined in general, the definition of the insurance and the concepts related to insurance, types of insurance, intermediaries of insurance companies and basic principles of insurance business have been included.

In the second part; after the definition of liability insurance, the legal development of liability and the historical development of liability insurance have been discussed. Also still in this section, the features of liability insurance, varieties of liability insurance, the concept of risk in liability insurances, realization of the risk and liability insurances in Turkey has been expressed.

In the last part, the definition and the scope of professional liability insurance, the historical development of professional liability insurance, the types of professional liability and the place of professional liability insurance in insurance types have been discussed.

In the other half of the last part; professional liability insurance of physician; practices across the European Union and the numerical values relating to professional liability insurance in Turkey have been tried to be explained in detail.

Keywords: Insurance, liability insurance, liability insurance of physician.

ÖNSÖZ

Çalışmamın her safhasında tecrübelerini ve yardımını esirgemeyen, tezimin tamamlanmasına kadar olan bu süreçte beni yönlendiren ve onurlandıran Sayın Prof. Dr. Şahamet BÜLBÜL hocama, yüksek lisans programında ders veren ve benim gelişmemde emeği olan değerli hocalarıma ve beni hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen tüm aile bireylerine verdikleri emeklerden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İstanbul, 2018

Shafiga AHMADOVA

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
SİGORTA SEKTÖRÜNÜN TEMEL KAVRAMLARI	4
1.1. Sigorta Kavramı ve Tanımı	4
1.2. Sigorta İle İlgili Kavramlar	7
1.2.1. Risk	7
1.2.2. Belirsizlik	10
1.2.3. Sigortacı	10
1.2.4. Sigorta Ettiren	11
1.2.5. Sigortalı	12
1.2.6. Lehdar	12
1.2.7. Sigorta Ücreti (Prim)	13
1.2.8. Reasürans	13
1.2.9. Sigorta Sözleşmesi – Poliçe	15
1.3. Sigorta Türleri	16
1.3.1. Sosyal Sigorta	16
1.3.2. Özel Sigorta	17
1.3.2.1. Hayat Dışı Sigortalar	18
1.3.2.2. Hayat Sigortaları	20
1.3.2.3. Hayat Sigortaları İle Hayat Dışı Sigortalar Arasındaki Farklar	21
1.4. Sigorta Şirketleri Aracıları	24
1.4.1. Acente	24
1.4.2. Broker (Aracı)	25
1.5. Sigortacılığın Temel Prensipleri	25
1.5.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	26
1.5.2. Azami İyi Niyet Prensibi	27
1.5.3. Tazminat Prensibi	27
1.5.4. Halefiyet (Hakların Devri \Rücu) Prensibi	28
1.5.5. Hasara Katılım Prensibi	28
1.5.6. Yakın Neden Prensibi	29
İKİNCİ BÖLÜM	30
SORUMLULUK SİGORTALARI	30
2.1. Sorumluluk Sigortalarının Tanımı	30

2.2. Sorumluluğun Hukuki Kaynağı	33
2.2.1. Kusurlu Sorumluluk	35
2.2.1.1. Kusurlu Sorumluluğun Genel Anlamı	35
2.2.1.2. Kusur Ehliyeti	35
2.2.2. Kusursuz Sorumluluk	36
2.2.2.1. Hakkaniyet Sorumluluğu	36
2.2.2.2. Özel Sorumluluk	37
2.2.2.3. Tehlike Sorumluluğu Ve Denkleştirme	37
2.2.3. Zarar Kavramı	38
2.3. Sorumluluk Sigortalarının Tarihi Gelişimi	39
2.4. Sorumluluk Sigortalarının Özellikleri	40
2.5. Sorumluluk Sigortalarının Çeşitleri	41
2.5.1. Zorunlu Sorumluluk Sigortaları	41
2.5.2. İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortaları	42
2.6. Sorumluluk Sigortalarında Riziko Kavramı ve Gerçekleşmesi	42
2.7. Türkiye’de Sorumluluk Sigortaları	45
2.7.1. Sorumluluk Sigortalarının Prim Üretimi	45
2.7.2. Sorumluluk Sigortalarında Büyüme	46
2.7.3. Hayat-Dışı Sigortalar İçinde Sorumluluk Sigortalarının Payı	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	50
HEKİM MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI	50
3.1. Mesleki Sorumluluk Sigortası	50
3.1.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı ve Kapsamı	50
3.1.2. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tarihi Gelişimi	54
3.1.3. Meslekî Sorumluluk Sigortasının Türleri	58
3.1.4. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigorta Türleri İçindeki Yeri	59
3.2. Hekimin Mesleki Sorumluluk Sigortası	62
3.2.1. Avrupa Birliği Genelindeki Uygulamalar	62
3.2.2. Türkiye’de Mesleki Sorumluluk Sigortasına İlişkin Rakamsal Değerler	64
3.3. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası İstatistik Bilgileri	68
SONUÇ	73
KAYNAKLAR	76
ÖZGEÇMİŞ	85

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Türk Sigorta Sektöründe Sorumluluk Sigortalarının Toplam Prim Üretimi	46
Tablo 2: Türk Sigorta Sektöründe Sorumluluk Sigortalarında Büyüme (Pazar Payı %).....	47
Tablo 3: Türkiye’de Sigorta Branşlarının Prim Üretimi (2017)	48
Tablo 4: Mesleki Sorumluluk Sigortası Türleri	59
Tablo 5: Genel Sorumluluk Sigortalarında Teminat Adetleri (2014-2017).....	65
Tablo 6: Genel Sorumluluk Sigortalarında Prim Üretimi (2014-2017).....	66
Tablo 7: Mesleki Sorumluluk Sigortaları Kar/Zarar Hesabı (2014-2017).....	66
Tablo 8: Mesleki Sorumluluk Sigortası Verileri (2014-2017).....	68
Tablo 9: Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Prim Üretimi (2014-2017)	68
Tablo 10: Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında Poliçe Bilgileri (2014-2017)	69

ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1: Sigorta, Reasürans ve Retrosesyon İşlemlerinde Riskin Devri ve Paylaşımı 15

Grafik 1. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2014 Yılındaki Hasar Bilgileri 70

Grafik 2. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2015 Yılındaki Hasar Bilgileri 70

Grafik 3. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2016 Yılındaki Hasar Bilgileri 71

Grafik 4. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2017 Yılındaki Hasar Bilgileri 71

KISALTMALAR LİSTESİ

BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
BSMV	: Banka Sigorta Muamele Vergisi
CMR	: Convention Marchandises Routiers
md	: Madde
MSSGŞ	: Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
OYAK	: Ordu Yardımlaşma Kurumu
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSK	: Sosyal Sigorta Kurumu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TSB	: Türkiye Sigorta Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

GİRİŞ

Kentsel yaşama geçişle beraber toplu halde yaşamanın artması, insan hayatına yeni riskleri getirmekte, gerek insan gerek kurumlar yaptıkları işlerden dolayı başkalarına karşı sorumlu olmaya başlamaktadır. Dolayısıyla, kişiler ve kurumlar kendi faaliyetlerinden dolayı hem vicdani bir yükümlülük hem de başkalarına verebilecekleri her türlü bedeni ve maddi zararları karşılamak amacıyla bu risklerini de teminat altına alma gereği duymuşlardır.

Sorumluluk kavramının çok yönlü olarak gelişmesi ile “sorumluluk sigortası” da bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış ve zaman geçtikçe önemi giderek artmıştır. Sigortacılığın gelişmiş olduğu ülkelerde sorumluluk sigortaları, iş kazaları ve sağlıkla ilgili sigortalar, hava kirliliğine ilişkin sigortalar, nükleer enerji ile ilgili sigortalar, mesleki sorumluluk sigortaları gibi gruplar altında çok çeşitli ve yaygın şekilde uygulama alanı bulmaktadır.

Bu çalışmada yer alan mesleki sorumluluk sigortası, şahısların zarar görmesinden doğan bir olgudur. Bir başkasına verdiği zarardan dolayı tazminat ödemek zorunda kalan herkes sorumluluk kavramı içinde düşünülebilir. Bu bakımdan kişi veya kurumlar gerek doğrudan doğruya kendilerinin gerekse çalıştırdıkları kimselerin hareketleri dolayısıyla üçüncü şahıslara bedeni veya maddi zarar verebilirler. Bir kimsenin dikkatsizliği ve ihmali ile meydana gelebilecek hasar, bir diğer kimsenin zarar görmesine, bu zararı meydana getiren kişinin de sorumluluk altında kalmasına neden olacaktır.

Bu çalışma dahilinde olan ve sağlık hizmetinin sunulmasında önemli bir role sahip olan hekimler, mesleklerini icra ederken tıp kurallarına ve meslek etiği kurallarına uygun davranmak zorundadırlar. Bununla birlikte, gerek teoride gerekse uygulamada hekimlerin tedavi yöntemleri hususunda bağımsız olduğu ve tıbbi el atma ve yardımın mutlak surette iyileştirme ile sonuçlanması değil, iyileştirme amacı ile tıp biliminin standartlara uygun ve zarar vermeyecek biçimde uygulanması, devini yüklediği kabul edilmektedir.

Böylelikle tıp mesleğini icra eden hekim tarafından tedavi amacına yönelik yapılan her türlü faaliyet, sunulan sağlık hizmeti, tıbbi müdahale olarak tanımlanabilir. Tıbbi standarda uygun bir müdahale yapılmasına rağmen, ortaya çıkabileceği tıp literatüründe kabul edilen ve her türlü tedbir alınmasına rağmen kaçınılmaz olarak meydana gelen zararlar “komplikasyon” olarak tanımlanmaktadır. Komplikasyondan gerekli özen ve dikkat gösterilse bile meydana gelen olumsuz neticeler tıbbi müdahalelerin sapmaları, riskleri olarak değerlendirilmekte olup; “izin verilen risk” olarak ifade edilen, tıbbın kabul ettiği normal risk ve sapmalar çerçevesinde uygulanan işlemler nedeniyle ortaya çıkan zararlarda hekimin sorumluluğu doğmamaktadır.

Eğer komplikasyon zamanında fark edilmez ya da fark edilmesine rağmen gerekli önlemler alınmaz ise, fark edilip önlem alınmasına rağmen bu önlemler yerleşmiş standart tıbbi girişim olarak değerlendirilmez ise ancak o zaman kusurdan söz edilecek ve zararın tazmini yoluna gidilebilecektir. Öte yandan; bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile toplumun hak arama özgürlüğü bağlamında bilinçlenmesi neticesinde hekimler, özel hastaneler ve hekimin kamu personeli olması halinde Devlet aleyhine açılan davalarda özellikle son yirmi yılda artış gözlenmesi ve sağlık hizmetlerinin mahiyeti itibarıyla diğer meslek gruplarına göre daha fazla risk arz etmesi sebebiyle uygulamada mesleki sorumluluk sigortası yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu çerçevede, hekimin mesleğini icra ederken üçüncü kişilerin zarara uğraması halinde, hekim ile sigorta şirketi arasında akdedilen sözleşme ile bu zararlara ilişkin tazminat taleplerinin belirlenen bir meblağ ile teminat altına alınması amaçlanmış ve mesleki sorumluluk sigortası Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ve Hekimin Mesleki Sorumluluk Sigortası Klotu ile yasal düzenlemeye kavuşmuştur.

Hekimin mesleki sorumluluk sigortası kapsamında korunan sigortalı hekimdir. Diğer yandan, hekimin mesleki sorumluluk sigortasında sadece sigortalı hekim değil, onun mesleki faaliyeti nedeniyle zarar gören hastalar da korunmaktadır. Zira mağdur hastalar doğrudan sigortacıya gitme imkânından da yararlanabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, sigorta sektörü içerisinde hekim mesleki sorumluluk sigortasının Türkiye’deki önemini ayrıntılarıyla incelenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca yine bu branşa ilişkin 2014 ile 2017 yılları arasında yapılan sigorta teminat adetleri, toplanan direkt prim tutarları ve sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarları ilgili veriler bir arada değerlendirilerek, Türkiye’nin bu konudaki gelişimi mercek altına yatırılmıştır.

Bu araştırmanın birinci bölümünde, genel olarak sigorta sektörü incelenmiş, sigortanın tanımına ve sigorta ile ilgili kavramlara, sigorta türleri, sigorta şirketleri araçlarına ve sigortacılığın temel prensiplerine yer verilmiştir.

İkinci bölümünde ise; sorumluluk sigortalarının tanımı yapıldıktan sonra sorumluluğun hukuki kaynağı ve sorumluluk sigortalarının tarihi gelişimi ele alınmıştır. Ayrıca yine bu bölümde sorumluluk sigortalarının özellikleri, çeşitleri, sorumluluk sigortalarında riziko kavramı, rizikonun gerçekleşmesi ve Türkiye’de sorumluluk sigortaları anlatılmıştır.

Son bölümde ise mesleki sorumluluk sigortasının tanımı ve kapsamı, mesleki sorumluluk sigortasının tarihi gelişimi, mesleki sorumluluğun türleri ve mesleki sorumluluk sigortasının sigorta türleri içindeki yeri ele alınmıştır. Bölümün diğer yarısında ise; hekimin mesleki sorumluluk sigortası; Avrupa Birliği genelindeki uygulamalar ve Türkiye’deki mesleki sorumluluk sigortasına ilişkin rakamsal değerler ayrıntılı olarak anlatılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİGORTA SEKTÖRÜNÜN TEMEL KAVRAMLARI

1.1. Sigorta Kavramı ve Tanımı

İnsanlar, yaşamları boyunca tatsız sonuçları olabilecek bir takım olaylarla karşı karşıya gelmektedir. Örneğin, ticaretle olduğu gibi kar amacıyla veya dağcılıkta olduğu gibi özel hayatlarında birtakım rizikolara girebilir ya da riskleri üstlenebilirler. Zarara yol açan yangın, kaza, hastalık her zaman herkesin başına gelebilmektedir. Bunun yanında yıldırım, kötü hava şartları veya deprem gibi tabii afetler de zarar verebilmektedir. Bu tür olayların mali zararlarını karşılamak üzere kişinin gerekli tedbirleri alması akla uygundur¹.

Tehlikelerin varlığı kişi ve kurumları tedbirler almaya yöneltmiştir. Özellikle risklerin yol açabileceği zararları minimize edebilmek amacıyla değişik yöntemler geliştirilmiş ve bunlara risk yönetimi adı verilmiştir. Risk yönetimi; işletmelerin mevcut ve gelecekteki varlıklarının güvence altına alınmasına yönelik olarak, meydana gelmesi muhtemel bir riskin oluşmaması için yerine getirilmesi gereken faaliyetlerin rasyonel olarak tespiti ve bunun en uygun biçimde yönlendirilmesi faaliyetidir. Herhangi bir sebepten dolayı ani olarak ortaya çıkan, işletmelerin ve bireylerin bünyesinde belirgin bir zarara yol açabilecek riskleri minimize etmenin en etkin yolu riski sigorta şirketlerine devretmektir².

¹ Hugh Anthony Lewis COCKERELL, **What Goes In Insurance?**, Çev. Candan Özcan, Metsan Matbaacılık, İstanbul, 1984, s.13.

² Murat ÖZBOLAT, **Temel Sigortacılık**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009, s.79.

Sigortanın esas mantığı, zararın sigortalılar topluluğuna dağıtılması ve böylece ekonomik sonuçları açısından daha kolay tahammül edilebilir bir hale gelmesini sağlamaktır³.

Sigorta; hukuk, matematik veya ekonomi gibi birçok alanı ilgilendiren bir konu olduğundan, tanımı da ilgili olduğu her alanın bakış açısı ile farklı şekillerde yapılmıştır. Sigorta, gerek Türk gerekse yabancı doktrinde, farklı açılardan ve değişik şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır⁴.

Sigorta terimi; olası ve tesadüfi risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkacak hasarların belli bir karşılık ödenmesi halinde, hukuki talep hakkına sahip olunması ile ilişkilidir⁵.

Sigorta, canları ve malları açısından aynı riskin tehdidi altında bulunan kişilerin bu riskin gerçekleşmesi sonucunda uğrayacakları zararları aralarında paylaşmak üzere oluşturdukları sosyal bir dayanışma sistemidir. Diğer bir tanım ise; “taşınan riskin, grubun her bir üyesine transfer edilmesine imkan veren, aynı zamanda grubun her bir üyesinin taşıdığı riskin üstlenilmesine neden olan karşılıklı bir sistem” olarak yapılabilmektedir⁶.

Toplum açısından bakıldığında ise sigorta, sayısız riski birleştirerek daha iyi zarar tahminine imkan verip riski azalttığı için salt risk transferinden daha fazla şey ifade eden bir güven unsurudur⁷.

³ Kemal BIKMAZ, **Akademik Sigortacılık**, Doğruluk Matbaacılık, İzmir, 1991, s.2.

⁴ Dilek KABUKÇUOĞLU ÖZER, **Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005, s.2.

⁵ Huriye KUBİLAY, **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, 2. Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2003, s.5-14.

⁶ Fahri ALTINGÖZ, **Sigortaya Giriş ve Sigortanın Temel Prensipleri**, Yayın No. 2, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Ders Notları, İstanbul, 2008, s.15.

⁷ Mark S. DORFMAN, **Introduction to Risk Management and Insurance**, 7th ed., Prantice Hall, New Jersey, 2002, s.58.

Sigortacılıkta çok sık gerçekleşen ve çok büyük zararlara neden olan riskler sigortalanamaz ya da bunların yanında mutlaka nadiren ortaya çıkan, etkisi az olan riskler de sigortalananarak bir denge sağlanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla “bütün riskler sigortalılır” denilememekte çünkü istatistik gibi bilimler yardımıyla yapılan çalışmalar sonucunda sigorta edilecek riskler seçilerek ayrılmaktadır⁸.

Bu unsurların yanı sıra sigorta kavramından bahsedilebilmesi için aşağıdaki koşulların da mevcut olması gerekmektedir⁹:

- Sigortalananacak riskin hukuki bakımdan sigorta edilebilir nitelikte olması, yasalara ve genel ahlaka aykırı olmaması ve kasıtlı eylemlerden doğacak zararlar olmaması gerekmektedir.
- Sigorta tekniği bakımından risk değerlendirilmeli ve daha sonra sigorta edilmelidir. Sigortacı sigortalananabilir her riski sigortalamak zorunda değildir.
- Prim bakımından, riskin prim bedelinin hem sigortacı hem de sigorta ettiren tarafından kabul edilebilir, makul bir düzeyde olması gereklidir.

Sigortanın konusu; “maddi değeri olan herhangi bir mal olabileceği gibi, gerçekleştiğinde yasal bir hakkın ihlaline sebep olabilecek veya hukuki bir sorumluluk doğurabilecek herhangi bir olayda” olabilmektedir¹⁰.

Sigortalı karşılaştacağı olası riskleri sigorta şirketine devrederken, sigorta şirketi de bunun karşılığı olan primleri değerlendirerek sektörün oluşumunu, dolayısı ile ekonomiye para girişini sağlamış olmaktadır. Sigortanın varlığı, tehlikeyi ortadan kaldırmamakta, sadece tehlikenin sigortalıya olan olumsuz etkisini azaltmaktadır. Sigorta şirketinin esas işlevi çoğunluğa dağıtılması ile çok büyük ekonomik kayıpların

⁸ Rayegan KENDER, **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.4.

⁹ Enver Alper GÜVEL ve Afitap Öndaş GÜVEL, **Sigortacılık**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008, s.28.

¹⁰ Robert M. SCHRAYER, **Opportunities in Insurance Careers**, Blacklick, OH, McGraw-Hill Companies, The, USA, 2007, s.13.

önlenmesini sağlamaktır. Sigorta sayesinde zararlı sonuç tek bir veya birkaç kişinin üzerinde kalmamakta ve bütün bir topluluğa dağıtılmaktadır¹¹.

Özet olarak sigortacılık; aynı tür risklere maruz kalan gerçek veya tüzel kişilerin birbirlerinin risklerini paylaşması sistemidir. Bu sistemde, sigortalı belli bir prim ödeyerek güvence satın alırken, sigortacı da topladığı primler karşılığında riski üstlenmektedir. Sigorta; sistemde yer alan tüm kişilerden toplanan sigorta primlerinin, meydana gelen hasarları ödemesi şeklinde çalışmaktadır¹². Sigorta hem risk devretme, hem de risk paylaşma aracıdır. Sigorta kapsamındaki bir riskin gerçekleşmesi halinde, bir prim karşılığında sigortalı bir birey veya kurum, sigorta şirketi tarafından finansal olarak koruma altına alınmaktadır¹³.

1.2. Sigorta İle İlgili Kavramlar

1.2.1. Risk

Hayat sigortalarında risk, hayatı sigorta edilen kişinin; sigorta süresi içinde hayatını kaybetmesi (ölüme bağlı hayat sigortası) veya belirli bir tarihte hayatta olması (yaşama bağlı hayat sigortası) veya her iki olasılığı da kapsayan karma sigortalarda kararlaştırılan tarihe kadar ki süre içinde herhangi bir zamanda ölmesi yahut en geç bu tarihte hayatta bulunması halinde gerçekleşmiş olur. Bundan başka, kaza sonucu sakat kalma, çalışamaz duruma gelme ve bakıma muhtaç hale gelme riskleri de ek bir sözleşme veya teminatlarla sağlanabilmektedir¹⁴.

¹¹ Le BREHM, **Contract d'Assurance RC**, Lausanne, 1983, s.9, aktaran Doç. Dr. Samim ÜNAN, **İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortasında Riziko**, Beta Yayınları, İstanbul, 1988, s.7.

¹² SCHRAYER, a.g.e., s.16.

¹³ Harold D. SKIPPER JR., **Insurance in the General Agreement on Trade in Services**, Washington, DC, American Enterprise Institute for Public Policy Research, USA, 2001, s.13.

¹⁴ İlknur ULUĞ, “Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler”, **Türkiye Barolar Birliği Türkiye’de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu, 19-20 Kasım 2004**, Dedeman Oteli, İstanbul, 2004, s.346-347.

Her riziko sigortalanabilir nitelikte değildir. Bu nedenle sigorta teminatından yararlanabilmek için sigortalanabilir rizikonun taşıması gereken özellikler aşağıdaki gibi özetlenebilir¹⁵:

- Rizikonun gerçekleşmesi halinde ortaya çıkacak hasar para ile tarif edilebilir nitelikte olmalıdır. Bina hasarlarında, kar kaybı sigortalarında ve mahkemelerce verilen tazminat ödenmesi kararlarında bu özellik önemli bir paya sahiptir.
- Riziko, büyük sayılar yasasının işlerlik kazanabileceği sayısal çoklukta olmalıdır. Sigorta şirketinin teminat verebilmesi için çok sayıda katılımcının aynı yılda az sayıda muhtemel hasarı karşılayabilecek oranda primi havuza katması gerekmektedir. Aynı tip rizikoya maruz ve havuza para koyan katılımcı sayısının az olması halinde sistem işlememektedir. Zira az sayıda primlerin aynı yıldaki hasarları karşılayabilmesi için oransal ve mutlak tutarlarının çok artırılması gerekmektedir.
- Sigortalanabilir rizikonun başka bir özelliği de kar ve kazanç unsuru olarak kullanılmamasıdır.
- Sigortayı yapan kimse açısından “Riziko”, gerçekleşmesi olasılığa bağlı, tesadüfi ve irade dışı olmalıdır. Örneğin, işyeri sahibinin fabrikasını yakarak bundan yarar sağlamaya çalışması teminat dışıdır. İradi olarak (kasten) gerçekleştirilecek rizikolar sigortaya konu olamamaktadır. Rizikonun, gerçekleşmesi tesadüfe bağlı, muaccel ve irade dışı olma niteliği çoğu kez belirgindir. Ancak hayat sigortası açısından, gerçekleşmesi kesin olan ölümün riziko olup olmadığı tartışılabilmektedir. Ölüm hayatta mutlak olan pek az şeyden biridir. Buna rağmen hayat sigortasında ihtimale bağlı olma unsuru ölümün zamanlamasındaki belirsizlik açısından vardır. Ancak intihar

¹⁵ Bülent KARAKAN, “Hayat Sigorta Şirketlerinde Prim Üretimi, Fon Yönetimi, Kar Payı Dağıtımı ve Uygulamadan Bir Örnek (AXA Oyak Grubu)”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, s.5-6.

durumunda bu belirsizlik ortadan kalkmaktadır. Bunun içindir ki pek çok hayat poliçesi intihar yoluyla ölümü kapsamamaktadır. Kapsayanlarda ise intiharın poliçenin tanziminden uzun yıllar sonra gerçekleşmesi şartı aranmaktadır.

- Rizikonun sigortalanabilir olması için kamu yararına ve hukuka aykırı olmaması gerekmektedir. Sigortalı olmak aslında toplumun yararınadır. Ancak hâkimin, polisin vereceği cezayı karşılamak için sigorta yapılması doğaldır ki toplum yararına değildir.
- Rizikonun sigortalanabilir olması için fiyatının, yani primin makul seviyede olması gerekmektedir.
- Son olarak, rizikonun gerçekleşme olasılığına karşı sigorta yaptıran kimse ile arasında kabul edilebilir bir bağlantının olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle rizikonun gerçekleşmesi durumunda zarara uğrayan kişi ile sigortayı yaptıran kimse aynı olmalıdır.

Hayat sigortaları belirli olayların meydana gelmesi ile kişisel gelirin durması veya tamamen ortadan kalkması halinde bireylere temel güvence sağlayan gönüllülüğe dayanan bir sigorta türüdür. Bu nedenle kişilerin daha çok kaza ve ölüm risklerine karşı kendilerini sigortalattırmasında görülmektedir. Hayat dışı yani zarar sigortalarında rizikonun oluşup oluşmayacağı belli değilken, hayat sigortalarının çoğunda rizikonun gerçekleşeceği kesindir. Örneğin; ölüme bağlı hayat sigortalarında ölüm hali riski mutlaka gerçekleşmektedir¹⁶.

Yaşam sürelerinde artış beklentisi gibi sistematik hayat riski, hayat sigorta şirketlerinde bir tehdit oluşturabilmektedir. Ayrıca hayat sigorta şirketlerinin en büyük risklerinden biri olan aktif ve pasif uyumsuzluğunun işin doğasına özgü riski iyi dağıtılsa göz ardı edilebilmektedir. Fakat asıl büyük risk her zaman yatırım riski olmaktadır. Hayat sigortalarında yatırım riski göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

¹⁶ ULUĞ, a.g.e., s.345.

Çünkü hayat sigortalarına bakıldığında görülmektedir ki, bu tür poliçelerin ana özelliği uzun dönemli ve sıklıkla onlarca yıl sürüyor olmasıdır ve hayat sigorta şirketleri yükümlülükleri için büyük rezervlere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu rezervler ise – yıllık veya basit – sigorta primleri ve daha çok sermaye piyasası yatırımlarıyla finanse edilmektedir¹⁷.

1.2.2. Belirsizlik

Benjamin Franklin “ölüm ve vergiler dışında hiçbir şey kesin değildir” sözüyle insan yaşamının belirsizlik içinde olduğunu göstermektedir. Belirsizlik çeşitli kaynaklardan ortaya çıkmaktadır. Bu kaynaklar arasında en önemlileri dinamik ve statik koşulların belirlediği belirsizliktir. Statik koşullar özellikle çok iyi örgütlenmiş ve ani değişimlerden uzaklaşan toplumlarda görülebilmektedir. Gayrimenkul ve menkul değerlerin fiziksel olarak yıprandığı ya da tahrip edildiğinde meydana gelen zarar statik koşulların meydana getirdiği belirsizlikten kaynaklanmaktadır. Nüfus artışı, sermayedeki büyüme, üretim yöntemlerinde ve teknolojideki gelişme, tüketici seçimlerindeki değişiklik, işletmelerde artan verimlilik ve etkinlik olarak tanımlanan dinamik koşulların neden olduğu zararlarsa, ekonomi fonksiyonunun bir sonucu olarak herhangi bir mal veya hizmetin değerinde azalma biçiminde meydana gelmektedir. “Risk gerçek bir durumdur, belirsizlik ise düşünceyle ilgilidir. Risk nesnel, belirsizlik öznel”¹⁸.

1.2.3. Sigortacı

Muhtemel risklerin karşılanması amacıyla sigorta yaptırmak isteyenlere teminat veren ve kuruluş şekli kanunlarla belirlenmiş şirketler sigortacı olarak

¹⁷ Jacob Antoon BIKKER ve Michiel Van LEUVENSTEIJN, “Competition and Efficiency in the Dutch Life Insurance Industry”, **Applied Economics Journal**, S. 40, 2008, ss.2063-2084.

¹⁸ GÜVEL ve GÜVEL, a.g.e., s.57.

tanımlanmaktadır¹⁹. Türkiye’de hayat sigortası sözleşmeleri yapmaya yetkili bir sigortacının öncelikle hayat branşında çalışmak üzere ruhsatname almış olması gerekmektedir. Ruhsatname ticaret siciline tescil ettirilmektedir. Sigortacı bir Türk ortaklığı olabileceği gibi yabancı bir ortaklıkta olabilmektedir²⁰.

Sigorta şirketi, hizmet veren tarafta olduğu için müşteriye ulaşmak ve ona hizmet sunmak başlıca görevidir. Şirket statüsünde olduğu için de, asıl amacı kar elde etmektedir. Bunu yaparken de sigorta şirketleri sağlam bir örgütlenmeye gitmek zorundadırlar.

1.2.4. Sigorta Ettiren

Sigorta ettiren sigortacı ile sigorta sözleşmesini yapan ve prim ödeyerek sigortalının menfaatinin sigortacı nezdinde sigortalayan kişidir. Sigorta ettiren gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. Bir kimsenin sigorta sözleşmesi yapmaya ehil olup olmadığı Borçlar Kanunu’ndaki fiil ehliyetine ilişkin kuralara göre belirlenmektedir. TTK madde 1490’a göre riziko şahsı belirlenerek yapılan sigorta sözleşmelerinde sigorta ettirenin bu şahsın hayatının devamında maddi veya manevi menfaatinin bulunması koşulu aranmaktadır²¹. İş ortaklığı ve alacaklı-borçlu ilişkisinin varlığı durumunda maddi menfaatin, eşler, kardeşler ve kan kardeşleri arasında ise manevi menfaatin varlığı kabul edilmektedir²².

Sigortacı açısından yükümlülükler; poliçeyi düzenleyip verme yükümlülüğü, sigorta bedelini ödeme borcu, sır saklama yükümlülüğü iken sigorta ettiren açısından

¹⁹ Atilla UYANIK, **Denetim, Muhasebe ve Vergilendirme (Sigorta Sektörü Uygulamalı)**, İstanbul: Beta Basım, 2001, s.2.

²⁰ KUBİLAY, a.g.e., s.124.

²¹ 6102 Sayılı KANUN, “Türk Ticaret Kanunu”, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete.

²² KUBİLAY, a.g.e., s.124.

yükümlülükler ise; prim ödeme borcu, sözleşme öncesi ihbar görevi, riski ağırlaştırmama görevi, riskin gerçekleştiğini ihbar etme görevidir²³.

1.2.5. Sigortalı

Sigortacı tarafından muhtemel risklere karşı, hayatı üzerine sigorta sözleşmesi yapılarak güvence altına alınan kişiye sigortalı denmektedir. Sigorta sözleşmesini yapan kişi olan, sigorta ettirenle sigortalı kavramları bazen karıştırılsa da uygulamada genellikle sigortalı ile sigorta ettiren aynı kişi olmaktadır. Hayat sigorta sözleşmelerinde riskin üzerinde gerçekleşme ihtimali olduğu için sigortalı şahsa riziko şahsı da denilmektedir. Sigortalı sigorta ettiren olabileceği gibi üçüncü bir şahısta olabilmektedir²⁴.

1.2.6. Lehdar

Lehine sigorta sözleşmesi yapılan ve riskin gerçekleşmesi halinde kural olarak tazminatı sigortacıdan isteme hakkına sahip olan kişi lehdar olarak tanımlanmaktadır. Yaşama bağlı sigortalarda sigorta ettiren, sigortalı ve lehdar aynı kişi, olabilmektedir²⁵.

TTK'nın 1493. maddesi hükmüne göre, sigorta ettiren sigorta sözleşmesinin süresi sona erinceye kadar lehdarı her zaman değiştirme hakkına sahiptir. Değiştirme iradesi tek taraflı bir hukuki işlem olup, sigortacıya ulaşmakla sonuçlarını doğurur ve o andan itibaren sigorta sözleşmesinden doğan haklar yeni lehdara geçmiş olur²⁶.

Hayat sigortası genel şartlarında da aynı ilke benimsenmiş bulunmaktadır. Ancak, aynı yasa hükmünde bu kuralın istisnası da getirilmiştir. Buna göre, şayet sigorta ettiren değiştirme hakkından feragat ettiğini poliçe metnine yazdırmak suretiyle

²³ Fatih Bayram UZUN, “Hayat Sigorta Şirketlerinde Bağımsız Denetim ve Bir Uygulama”, **Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.65.

²⁴ UYANIK, a.g.e., s.2.

²⁵ Ayşe Gül BÖLÜKBAŞI ve Baturalp PAMUKÇU, **Sigortanın Temel Prensipleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2009, s.262.

²⁶ 6102 Sayılı KANUN.

poliçeyi tayin ettiği lehdara teslim etmiş ise, artık tayin ettiği lehdarı değiştirme hak ve yetkisini kaybetmektedir²⁷.

Lehdar değiştirilmesi halinde yeni lehdarın tayininde, ilk lehdar tayinindeki koşullar aranmalıdır. Yeni lehdarın kim olduğu kuşkuya meydan vermeyecek bir şekilde yapılmalıdır. Aksi halde lehdar değiştirme işlemi yapılmamış sayılmalı ve önceki lehdarın haklarının devam ettiği kabul edilmelidir.

1.2.7. Sigorta Ücreti (Prim)

Sigortacının teminat altına aldığı rizikoların karşılığı olarak sigorta ettireninin ödediği sigorta ücretine prim denmektedir. Kanun gereği prim para olarak ödenmek zorundadır. Prim peşin ya da taksitle ödenebilmektedir. Sigortacının sorumluluğu primin peşin ödeniyorsa tamamının, taksitle ödeniyorsa ilk taksitinin ödendiği anda başlamaktadır²⁸.

1.2.8. Reasürans

Sigortacıların kendilerini tehlikeye atmadan giderek yükselen sigorta bedellerini ve teknik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan yeni riskleri kabul etmeleri reasürans ile mümkün olmaktadır²⁹. Hukuk sistemimizde, mükerrer sigorta olarak ifade edilen reasürans, sigortacının üzerinde tutamayacağı kadar büyük risklere karşı koruma sağlayan bir risk transfer yöntemi ve sigorta işlemidir³⁰. Reasürans, sigortacının yüklenmiş olduğu riskin sigortalanması yani kısaca sigortacının sigortalanması olarak

²⁷ Ömer HATMAN, “Hayat Sigortalarının Dünyadaki Uygulamaları ve Türkiye İle İngiltere Sigorta Sektörlerinin Karşılaştırılması”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, s.17.

²⁸ Levent GÜLBİTTİ, “Kasko Sigortasının İncelenmesi ve Türkiye’de Kasko Sigortası Hasar Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.15.

²⁹ KUBİLAY, a.g.e., s.168.

³⁰ Tercan TİRYAKİ, “IAIS Prensipleri Çerçevesinde Reasürans İşlemlerinin Denetimi”, **Reasürans**, S. 53, 2004, s.32.

tanımlandığı için bir tür sigorta işlemidir³¹. Hayat sigortalarında reasürans hususu TTK madde 1403’de ise “Mükerrer sigorta (Reasürans) inhisarı hakkındaki hükümler mahfuz kalmak üzere sigortacı, sigorta ettiği menfaati dilediği şartlarla tekrar sigorta ettirebileceği gibi sigorta ettiren kimse dahi sigorta primini sigorta ettirebilir” şeklinde tanımlanmıştır³².

Sigorta şirketi reasürans şirketi ile yaptığı reasürans anlaşması sonucu sigorta ettiren ile aralarındaki sözleşmeden dolayı yüklenmiş olduğu riskin gerçekleşmesi durumunda uğrayacağı zararın tamamını veya bir kısmını reasüröre devretmektedir. Böylece ödemiş olduğu hasarın tamamını veya bir kısmını resürörden talep edebilmektedir. Reasürans işleminde işi kabul eden şirkete reasürör, işi devreden şirkete ise sedan denilmektedir. Reasürörün işi devretmesi ise retrosesyonur³³.

Retrosesyon ile reasürans yolu ile devir alınan yükümlülük reasürör tarafında kısmen veya tamamen başka bir şirkete devredilmektedir. Bu yolla reasürör riskini azaltarak portföyünün daha dengeli olmasını sağlamaktadır. Retrosesyona “ikinci kademe reasürans” da denilmektedir³⁴. Sigorta şirketleri ile reasürör arasında yapılan sözleşmeler ise trete olarak adlandırılmaktadır. Reasürans işlemlerine de sigortacılıktaki temel prensiplerden olan sigortalabilir menfaat, azami iyi niyet, yakın sebep ve tazminat prensipleri uygulanmaktadır. Reasürans işlemleri ile sigorta şirketlerinin iş kapasitesi artmakta, kar/zarar hesaplamalarında istikrar sağlanmakta ve şirketlerin mali gücü artış göstermektedir³⁵. Ayrıca bir iş türüne veya bölgeye girebilmek şirketler için kolay ve az masraflı olmaktadır³⁶.

³¹ UYANIK, a.g.e., s. 4.

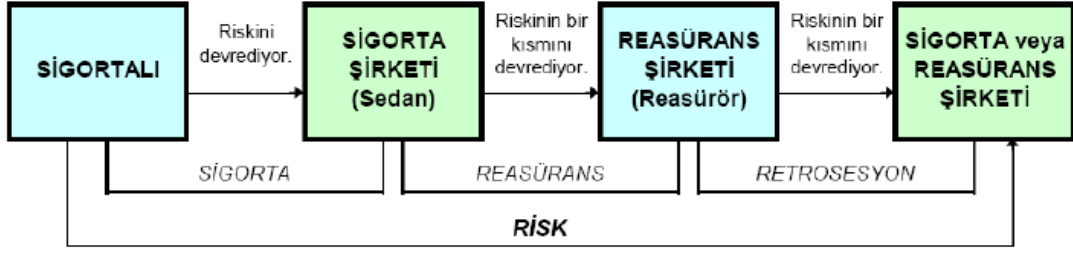
³² 6102 Sayılı KANUN.

³³ BÖLÜKBAŞI ve PAMUKÇU, a.g.e., s.275.

³⁴ Zerrin KELEŞ, “Reasürans Denetimi: Ülke Örnekleri Ve Türkiye Uygulaması”, **Uzmanlık Tezi**, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü, 2007, s.8.

³⁵ BÖLÜKBAŞI ve PAMUKÇU, a.g.e., s.275-278.

³⁶ UYANIK, a.g.e., s.7.

Şekil 1: Sigorta, Reasürans ve Retrosesyon İşlemlerinde Riskin Devri ve Paylaşımı

Kaynak: Zerrin KELEŞ, “Reasürans Denetimi: Ülke Örnekleri Ve Türkiye Uygulaması”, **Uzmanlık Tezi**, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü, 2007, s.8.

1.2.9. Sigorta Sözleşmesi – Poliçe

Sigorta sözleşmesi; tarafların anlaşması anında doğan yazılı olması gerekmeyen bir sözleşme türüdür. Poliçe ise sigorta sözleşmesinin yapılmış olduğunun bir kanıtı olan ve sigorta sözleşmesiyle anlaşmaya varılan şartlarla tarafların karşılıklı sorumluluklarını belirten belgedir³⁷.

Bir sigorta poliçesinde hem sigortacıyı hem de sigortalıya ait tanımlayıcı bilgiler, sigorta konusuna ilişkin açıklamalar, teminatın kapsamı, sigorta bedeli, sözleşmenin süresi, prim miktarı, poliçenin düzenlenme tarihi, tarafların borç ve yükümlülükleri gibi bilgiler bulunmaktadır³⁸. Ayrıca bir sigorta poliçesinin geçerli olabilmesi için riziko, sigorta konusu, sigorta bedeli, sigorta süresi, sigorta koşulları ve prim üzerinde anlaşmaları gerekmektedir³⁹.

³⁷ GÜLBİTTİ, a.g.e., s.14.

³⁸ TSB (Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği), “Sigorta Tanımları”, <https://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648>, 15.11.2017.

³⁹ EKODIALOG.COM, “Sigorta Sözleşmesi, Sigorta Sözleşme”, <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigorta-sozlesmesi.html>, 15.11.2017.

1.3. Sigorta Türleri

Sigorta hukukunda da olduğu gibi Türkiye’de sigortacılık faaliyetleri sosyal (zorunlu) ve özel sigortalar olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır⁴⁰. Sosyal güvenliğin kapsamında olan sosyal sigorta kuruluşları ile bireylerin gelecekleri güvence altına alınmaktayken; özel sigorta kuruluşları ile de sosyal güvenliğin sağlanmasına yardımcı olunmaktadır. Bu nedenle, özel sigortalar sadece özel hukukun bir disiplini değil, aynı zamanda sosyal devletin de bir aracıdır⁴¹.

1.3.1. Sosyal Sigorta

Sosyal sigortalar, sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak doğmuştur ve anayasa ile hüküm altına alınmıştır. Sosyal sigorta bir zorunluluk ifade etmektedir ve bu kapsam dahilinde olan tarafları bağlayarak yasal düzenlemelerle uygulama alanı bulmaktadır⁴².

Sosyal sigorta programlarının beş temel unsuru vardır. Bunlar; katkı unsuru, denge unsuru, kendi kendine yardım unsuru, sigorta unsuru ve zorunluluk unsurudur⁴³.

Sosyal sigortalara konu olan riskler yaşlılık, malullük, ölüm iş kazaları, meslek hastalıkları, hastalık, analık, işsizlik ve aile yardımlarıdır⁴⁴. Bunların gerçekleşme ihtimalini aktüeryal hesaplamalarla bulmak zordur. Buna karşılık, özel sigortalara konu

⁴⁰ Gürbüz GÖKÇEN, “Şahıs Sigorta Primlerinin Vergisel Durumu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mükellefin Dergisi**, S. 77, 1999, s.58.

⁴¹ Ali BOZER, **Sigorta Hukuku, Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2004, s.1.

⁴² UYANIK, a.g.e., s.28.

⁴³ KABUKÇUOĞLU ÖZER, a.g.e., s.9.

⁴⁴ Hakkı ÇİFTÇİ, “Türk Sigorta Sektörünün Sorunları; Dea Analizi İle Türk Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E-Dergisi**, C. 13, S. 1, 2004, s.125.

teşkil eden riskler ferдин canının yanında malvarlığına da ilişkin bulunmaktadır. Bu gibi risklerin gerçekleşme ihtimali daha kolay hesaplanabilmektedir⁴⁵.

Türkiye’deki sosyal güvenlik kurumları, Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur, T.C. Emekli Sandığı ve diğer sigorta ve özel sandıklardan (OYAK ve devlet bankalarının sandıkları gibi) oluşurken; 13.04.2006 tarihinde kabul edilen sosyal güvenlik sisteminin kurumsal yapısını değiştiren, “Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu” ile SSK, Bağ-Kur ve T.C. Emekli Sandığı yönetim olarak tek çatı altında 25.11.2006 tarihi itibarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu “SGK” adıyla birleştirilmiştir. Uygulama kanunlarındaki birliği sağlayacak olan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ise uzun bir yasalaşma sürecinden sonra Ekim 2008’de yürürlüğe girmiştir.

1.3.2. Özel Sigorta

Özel sigortalar, sözleşme esasına dayanmakta ve hiçbir fark gözetmeksizin herkese açıktır. Özel sigortalar, sosyal sigortalardan daha değişik kurallarla yönetilmektedirler. Özel sigortaların risk türleri farklıdır. İstatistik ve aktüerya bilimlerine göre gerçekleşme olanakları ölçülebilen rizikoları, özel sigortalar güvence altına almaktadır⁴⁶.

Özel sigortaların başlıca özellikleri aşağıdaki gibi maddelenebilmektedir⁴⁷;

- Özel sigortalar, özel hukukun kuruluşu olan anonim ortaklıklar ve kooperatifler tarafından yürütülür.
- Özel sigortalarda, sosyal sigortalarda olduğu gibi belli bir statüye sahip olma şartı aranmaz.

⁴⁵ BOZER, a.g.e., s.4.

⁴⁶ Yurdakul ÇALDAĞ, **Sigorta İşletmeleri ve Muhasebenin İncelenmesi**, A.İ.T.İ.A., Yayın No. 125, Ankara, 1979, s.17.

⁴⁷ Zekeriyâ SERTOĞULLARINDAN, **Sigorta Sektörü Mevzuatı ve Muhasebesi**, İstanbul Üniversitesi, Yayın No. 2826, İstanbul, 1981, s.24.

- Özel sigortalar zorunlu nitelik taşımazlar.
- Özel sigortalar, insan hayatını ilgilendiren olayların yanında mal varlığını da güvence altına alır.

Özel sigortaları bölümlere ayırırken literatürde çeşitli kriterler kullanılmış ve değişik tasnif örnekleri verilmiştir. Bütün bu tasniflerin ortak amacı, sigorta bölümlerini belirli bir sistem içinde toplamak suretiyle anlaşılmasını kolaylaştırmaktır.

Bu tasniflerin başında ‘Hayat’ ve ‘Hayat Dışı’ branş ayrımı gelmektedir. Ölçme ve değerlendirme tekniklerinde oldukça farklılıklar olan bu iki branşın birbirinden bağımsız sınıflandırılması akılcı bir düşüncedir. Hayat dışı branşlarda da ‘Mal’ ve ‘Sorumluluk’ sigortaları arasındaki farklılıklar yine önemli bir ayrımdır. Bu aşamadan sonraki ayrımlar, doğal olarak ülkelerin uygulamalarına göre değişiklik göstermektedir. Burada Türkiye’deki uygulama göz önünde bulundurularak bir sınıflandırma yapılmaktadır⁴⁸.

1.3.2.1. Hayat Dışı Sigortalar

Hayat dışı sigortalar, hayat branşı dışında, sigortalının (mal) varlığında, çeşitli risklerin sebep olacağı hasarlar ile meydana gelecek kayıpları sigorta teminatı altına almaktadır. Bu yolla işletme ve şahısların maddi varlıklarını tehdit eden para ile ölçülebilen riskler sigorta güvencesi altına alınmaktadır. Hayat dışı sigortalar özellikleri itibarıyla ihtiyari olmakla beraber bir kısım sigortalarda kamu menfaati olması nedeniyle kanunlarla zorunlu hale getirilmiştir⁴⁹.

Hayat dışı sigortalar kendi aralarında yangın, nakliye, kaza, tarım, makine-montaj gibi branşlara ayrılmaktadır. Yangın sigortası maddi varlıkları, yangın ve yangının yol açtığı hasarlara karşı korumak amacıyla doğmuştur. Yangın sigortası; ev, depo, fabrika, mağaza gibi gayrimenkuller ile ev eşyası, makine, teçhizat, demirbaş,

⁴⁸ HATMAN, a.g.e., s.12.

⁴⁹ UYANIK, a.g.e., s.23.

ticari mal ve menkul varlıkları yangın ve yangının verdiği hasarlara karşı teminat altına almaktadır.

Kaza sigortasında amaç, sigortalı kişinin bir kaza sonucunda uğrayabileceği maddi ve işgücü kaybını karşılamasıdır. Kaza sigortasına genellikle oto kasko, mecburi mali mesuliyet, isteğe bağlı mesuliyet, işveren mali mesuliyet, diğer mali mesuliyet, hırsızlık, cam kırılması, uçak ve tekne kazası ve benzeri konular girmektedir.

Bu sigortaların yanı sıra “bir yerden başka bir yere emtea, menkul kıymet, tekne veya gemi gibi ticari nitelikte olan ya da ticari niteliği olmayan malların göl, nehir, kanal, deniz, kara ve hava taşıtları ile nakliyesi sırasında maruz kalabilecekleri rizikolara bağlı olarak oluşabilecek hasar ve ziyanların giderilmesi amacıyla yapılan sigortalara da nakliye sigortaları” denmektedir. Nakliye sigortasını genellikle sanayi işletmeleri, ihracatçılar, ithalat, nakliye işletmeleri, bankalar ve seyahat işletmeleri yaptırmaktadırlar. Nakliye sigortalarına genellikle mal, tekne, navlun, CMR ve diğer benzeri konular girmektedir⁵⁰.

Makine montaj sigortası, makinelerde aniden meydana gelebilecek hasarların sebep olacağı mali kayıpları sigorta güvencesi altına alan bir sigorta türüdür. Montaj sigortası ise, makinelerin montaj ve denemeleri sırasında uğrayabilecekleri hasarları güvence altına alan bir sigortadır⁵¹.

Tarım sigortası, hasatı tamamlanmış ya da tamamlanmamış her tür mahsulü ve evcil hayvanları doğal afetlere, hastalıklara, kazalara karşı sigorta kapsamına alarak teminata bağlayan sigortalardır. En çok uygulanan biçimleri dolu sigortası, hayvan hayat sigortası, kümes hayvanları hayat sigortası ve sera sigortasıdır⁵².

⁵⁰ Mehmet ÖZKAN, **Sigorta İşletmeleri Muhasebesi**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1998, s.88.

⁵¹ ÇALDAĞ, a.g.e., s.51.

⁵² Timuçin ALPAY, **Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi**, Yüce Yayınları, İstanbul, 2001, s.9.

Yukarıda bahsedilen sigortalar dışında yine hayat dışı sigortalar adı altında inşaat sigortasını, meslek sigortasını, aşınma sigortasını, hukuki himaye sigortasını, ihracat ve ithalat sigortasını ve sağlık sigortasını saymak mümkündür.

1.3.2.2. Hayat Sigortaları

Sigorta sektörü bir hizmet sektörüdür. Hayat sigortasında da diğer sigorta dallarında olduğu gibi iki taraf vardır. Bunlar; hizmet alan ve hizmet veren olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Hizmet alan tarafta sigortalı, sigorta ettiren ve lehtar diğer taraf olan hizmet veren grupta ise sigorta şirketi (sigortacı) bulunmaktadır.

Sigortanın diğer branşı olan hayat sigortalarının tanımını yapacak olursak; insanların hayatları boyunca pek çok gereksinimleri vardır ve insanlar bu gereksinimlerini karşılayabilmek için çalışıp bir gelir elde etmektedirler. İnsanların çalışarak bir gelir elde etmelerine engel olabilecek bir takım rizikolar mevcuttur. Hastalık, işsizlik, kaza, yaşlılık, sakatlık ve ölüm, insanların karşı karşıya olduğu rizikolardır ve bu rizikoların herhangi birinin meydana gelmesi durumunda insanlar gereksinimlerini karşıladıkları gelirleri elde edemez bir hale gelebilmektedirler. İşte bu durumda benzer rizikolara sahip insanlar, içlerinden herhangi birisinin başına gelebilecek böyle bir durum karşısında onun uğrayacağı gelir kaybının sonucu, düşeceği zor durumu giderebilmek düşüncesi ile hareket etmişler ve böylece hayat sigortaları ve hayat sigorta şirketleri doğmuştur⁵³.

Hayat sigortası, kişinin sigortalı vasfıyla, hayatında oluşabilecek riskleri, sigorta şirketine önceden belirlenen bir prim tutarını ödeyerek, karşılığında hayatta kalması veya önceden belirlenen bir tarihte olmak kaydıyla sigorta şirketinin belli bir

⁵³ Alper YETKİN, “Sigortacılığın Özel Bir Dalı: Hayat Sigortacılığı, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi S.B.E. Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Ankara, 1997, s.36.

meblağı kendisine ya da vefatı halinde yasal mirasçılara ödemek üzere anlaştıkları bir sözleşmedir⁵⁴.

Sigortalıya, ihtiyarlığında sıkıntıya düşmeden hayatını sürdürme olanağı sağlamak, ölümü ya da sakat kalması halinde bakmakta olduğu geride kalan aile bireylerine aynı olanağı vermek hayat sigortasının varlığının temel nedenlerindendir⁵⁵.

Hayat sigortasında riziko, esas olarak hayatı üzerine sigorta yaptırılan kişinin ölümü veya belli bir tarihte hayatta kalmasıdır. Bundan başka kaza sonucu sakat kalma, çalışamaz duruma gelme ile bakıma muhtaç hale gelme rizikoları da ek bir anlaşma ile temin edilebilmektedir⁵⁶.

Hayat sigortası şirketleri tarafından teminat verilen bir diğer sigorta şekli de sağlık sigortasıdır. Sağlık sigortası bir insanın bir hastalığa yakalanıp, sağlığının bozulması durumunda hem sağlık masraflarını karşılamakta, hem de gelir kaybı riskine karşı koruma sağlamaktadır. Zira bir insanın hastalanmasının hem masrafları arttırmak, hem de çalışarak elde ettiği gelir kazanımını azaltmak ve hatta durdurmak gibi mali etkileri vardır⁵⁷.

1.3.2.3. Hayat Sigortaları İle Hayat Dışı Sigortalar Arasındaki Farklar

İhtiyari otomobil sigortasına bakıldığında mal sahibi fazla tereddüt etmeden aracını tüm muhtemel tehlikelere karşı sigortalattırırken, kendi yaşamı konu olduğu zaman bu konuyu sadece ertelemekle kalmaz genellikle bundan konuşmaktan kaçınmaktadır. Hayat o kadar değerlidir ki, muhtemel kaybı bile korkutucu, bunun

⁵⁴ Murat ÖZBOLAT, **Türkiye’de Hayat Sigortaları & Bireysel Emeklilik Sistemi**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.25.

⁵⁵ Özlem OSMANÇAVUSOĞLU, “Hayat Sigortalarında Aktüerya”, **Uzmanlık Tezi**, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara, s.12.

⁵⁶ Samim ÜNAN, **Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Beta Basım Yayım A.Ş., İstanbul, 1998, s.1.

⁵⁷ YETKİN, a.g.e., s.38.

hakkında konuşmak kötü ve geride kalanların durumu hakkında konuşmak ise hiç iyi karşılanmamaktadır⁵⁸.

Hayat sigortası hayatla ilgili tehlikelere değinirken, hayat dışı sigorta mala karşı olan tehlikeleri konu almaktadır. Hayat sigortalarına egemen olan düşüncelerle hayat dışı sigortalara egemen olan ilkeler önemli bazı ayrıntılarda farklılıklar göstermektedir. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür⁵⁹:

- Hayat sigortası ile hayat dışı sigortalar (zarar sigortası) arasındaki en önemli farklılıklardan biri sigorta bedelinde kendini gösterir. Hayat dışı sigortalarda TTK madde 1401 hükmü gereğince para ile kıymetlendirilebilir bir menfaat sigorta edilmekteyken ve risk gerçekleştiği takdirde sigortacı sigortalıya yalnızca gerçek zararını karşılamak borcu altında olup, kural olarak sigorta poliçesinde gösterilmiş olan sigorta bedelini aynen ödemesi gerekmemekteyken yani bir başka deyimle, hayat dışı sigortalarında zenginleşme yasağı yani gerçek zararın tazmini prensibi varken; hayat sigortalarında tutar (meblağ) prensibi hakim olduğu için, risk gerçekleştiği takdirde sigortacı kural olarak, sigorta poliçesinde gösterilen sigorta tutarının tamamını aynen sigortalıya veya yasal mirasçılara ödemekle yükümlüdür. Çünkü bu tip sigortalarda para ile kıymetlendirilebilir bir menfaat sigorta edilmiş değildir.
- Hayat sigortalarında kullanılan mortalite tabloları Büyük Sayılar Kanunu'na dayanılarak yapıldığından, sigorta şirketlerinin ödeyeceği rakamlar yani riskin gerçekleşme olasılığı hayat dışı sigortalara göre daha çok bellidir. Risk, çok sayıda poliçe üzerine dağıldığından riskin gerçekleşmesi şirketin

⁵⁸ G. GOPALAKRISHNA, "The Legal Philosophy of Life Insurance", **ICFAI Journal of Insurance Law**, 2009, s.43.

⁵⁹ Işıl ULAŞ, **Uygulamalı Can Sigortası Hukuku, Hayat ve Kişisel Kaza Sigortaları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s.11.

SEGEM (Sigortacılık Eğitim Merkezi), "Sigorta Acenteleri Teknik Personel Eğitim Programı", **Ders Notları**, İstanbul, 8-9 Ocak 2010, 2009, s.22.

mali bünyesi üzerinde fazla olumsuz etki yaratmayacağı gibi yıllar itibariyle de tazminat ödemelerinde çok büyük dalgalanmalar görülmez. Buna karşın hayat dışı branşlarda riske karşılık ödenecek tazminat tutarları çok yüksek meblağlara çıkabilir. Örneğin büyük bir doğal afet o yıla ait hasar prim oranlarında önemli sapmalara neden olabilir.

- Hayat sigortalarında riskin belirlenebilir olması ve teminatların çok yüksek olmamasından dolayı şirketlerin reasüransa olan ihtiyaçları daha azdır.
- Hayat sigortalarında primlerin önemli bir kısmı tasarruf amacına yönelik olduğundan saklama payı oranları diğer sigorta branşlarına göre oldukça yüksektir. Bu nedenle, hayat sigortası branşından elde edilen primlerin çoğu yurtiçinde kalmaktadır. Böylelikle hayat sigortasında biriken fonlar ekonomiye katkı sağlamaktadır.
- Yıllık grup sigortaları hariç hayat sigortalarında vade yapıları genellikle uzun sürelidir. Bu nedenle sigorta şirketleri topladıkları primleri daha uzun vadeli yatırımlara yöneltirler. Bu durum ülke ekonomisi açısından antienflasyonist bir etki yaratır ve sanayileşmenin gerek duyduğu uzun vadeli fonlar için de kaynak yaratılmış olur.
- Hayat sigortalarında çeşitli vergi avantajları da mevcuttur. Örneğin, hayat sigortası primleri belli oranlarda gelir vergisi matrahından indirilmektedir. Ayrıca hayat sigortaları diğer branşlarda da olduğu gibi banka ve sigorta muameleleri vergisinden “BSMV” muaftır. Hayat branşına ait matematik karşılıklar ve bunlara ilişkin getiriler şirketlerin kurumlar vergisinden istisna edilebilmektedir.
- Hayat sigortalarında, hayat dışı branşlarda tazminat prensibi gereğince uygulanması zorunlu olan çifte sigorta, aşkın sigorta ve eksik sigorta kavramları uygulanamaz.
- Hayat dışı sigortalarda TTK madde 1401 gereğince bir kimse sadece üzerinde menfaati bulunan bir malı sigorta teminatına aldırabilmek için sigorta sözleşmesi akdedebilirken, hayat sigortalarında istisnalar dışında

menfaat şartı aranmamaktadır. Öte yandan hayat dışı sigortalarda riskin gerçekleşeceği şüpheli iken, hayat sigortalarında geçerli değildir.

1.4. Sigorta Şirketleri Aracıları

Sigorta şirketleri ile anlaşma yaparak, bu şirketlere iş temin eden, sigortacı ile sigorta ettireni bir araya getiren ve bu ikisi arasında sigorta sözleşmesi akdedilmesini sağlayan veya yetkisi dahilinde sigorta sözleşmesi yapan, primini tahsil eden, her iki tarafa karşı da bağımsız ve tarafsız hareket eden gerçek veya tüzel kişilere sigorta aracıları denmektedir⁶⁰.

Sigorta aracıları, sigorta hizmetlerinin sigortalıların ayağına götürülmesinde ve onlara tanıtılmasında büyük yararlar sağlamaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, sigorta konusu yeterince bilinmediği için sigorta aracıları büyük önem kazanmakta, sigortacılığın tanıtılması ve ayrıca sigorta faaliyetlerinin müşterilerin ayağına götürülmesi konusunda büyük bir rol oynamaktadırlar. Dolayısıyla sigortacılık faaliyetlerinin faal bir şekilde yürütülebilmesi, ancak bu kuruluşların desteği ile sağlanabilmektedir. Uygulamada acente ve broker olmak üzere iki çeşit sigorta aracısına rastlanmaktadır.

1.4.1. Acente

Türk Ticaret Kanunu'nun 102. maddesinde de, acente; “Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir” olarak tanımlanmaktadır⁶¹.

⁶⁰ YETKİN, a.g.e., s.18.

⁶¹ 6102 Sayılı KANUN.

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği, acentelik mesleğini kimlerin, hangi koşullar altında yapabileceğini açıklamıştır. Buna göre acenteler gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. Sigorta acenteleri yaptıkları işler karşılığında, yapılan işin türüne göre önceden belirlenmiş oranlarda komisyon almaktadırlar. Sigorta acenteleri hiçbir şekilde sigorta şirketi adına sigorta tazminatı veya tazminata ilişkin avans ödememektedir⁶².

1.4.2. Broker (Aracı)

Sigorta sözleşmelerinde sigortalıyı temsil ederek sigorta şirketinin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve sigortalıların hak ve menfaatlerini gözeterek, sigorta sözleşmesi yapmak isteyenlerle sigorta şirketlerini bir araya getiren, sigorta sözleşmesinin gerekli hazırlık çalışmalarını yapan, sözleşme hükümlerinin uygulanmasını takip eden, hasar durumunda sigortalıyı yönlendiren ve tazminatın tahsilinde yardımcı olan kişilerdir⁶³.

Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği brokerlik mesleğini kimlerin ve hangi koşullarda yapabileceğini açıklamaktadır. Yönetmelik çerçevesinde, bir kişinin broker olabilmesi için ise, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olması ve en az beş yıl, sigortacılıkla ilgili bölümler değilse en az 7 yıl çalışmış olması gerekmektedir⁶⁴.

1.5. Sigortacılığın Temel Prensipleri

Sigorta, kendine özgü özellikleri ve prensipleri nedeniyle, benzer risk yönetim türleri içinde topluma, ekonomiye ve girişimcilere en olumlu katkılarda bulunan, ekonomi açısından değer kaybını en aza indiren ve daha genel kabul gören ve yaygın olarak kullanılan bir risk yönetim türüdür⁶⁵. Sigorta, diğer risk yönetim türlerinden

⁶² ACENTE YÖNETMELİĞİ, “Sigorta Acenteleri Yönetmeliği”, 28.07.2016 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete.

⁶³ 5684 Sayılı KANUN, “Sigortacılık Kanunu”, 14.06.2007 tarihli ve 26552 sayılı Resmi Gazete.

⁶⁴ BROKER YÖNETMELİĞİ, “Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği”, 27.05.2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete.

⁶⁵ BÖLÜKBAŞI ve PAMUKÇU, a.g.e., s.26.

kendine özgü özellikleri ve temel prensipleri ile ayrılmaktadır. Bu özellikler sigortacılığı toplum düzeni, ekonomik varlık, refah düzeyi, gelişme ve büyüme açılarından önemli kılmaktadır⁶⁶.

Sigorta sözleşmelerinde hizmet veren ve hizmet alan olmak üzere iki taraf bulunmaktadır. İki taraf sigorta sözleşmesiyle hukuki bir ilişki içindedir. Sigorta sözleşmesi düzenlenirken esas alınacak prensipler aşağıda ayrıntılarıyla açıklanmaktadır.

1.5.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Bu ilke; sigorta ettiren kişinin, sigorta konusu üzerinde, yasalar tarafından tanınmış ve para ile ölçülebilir menfaati olması gerektiğini ifade etmektedir ve sigorta sözleşmesinin temel dayanağıdır⁶⁷.

Sigorta ettiren bir nesneyi teminata alırken, mutlaka onun sahibi olması gerekmemekte; üzerinde menfaati bulunması yeterli olmaktadır. Örneğin⁶⁸;

- Bir kişi sahibi bulunduğu binayı sigorta edebilir (Mal sahibi sıfatı ile sigorta).
- Bir bina bankaya teminat olarak gösterilerek (ipotek) kredi kullanılıyorsa, banka bu binanın sahibi olmamasına karşın, üzerinde ipotek hakkından doğan menfaati bulunmaktadır ve banka bu binayı sigorta edebilir.

⁶⁶ Cahit NOMER ve Hüseyin YUNAK, **Sigortanın Genel Prensipieri**, Ceyma Matbaacılık, İstanbul, 2000, s.17.

⁶⁷ MİLLİ REASÜRANS T.A.Ş., **Açıklamalı Sigorta ve Reasürans Terimleri Sözlüğü**, Ceyma Matbaacılık, İstanbul, 2004, s.148.

⁶⁸ Said Alpagut ŞENEL, “Sigorta Sektörü, Fon Yaratma Kapasitesi ve Sermaye Piyasasına Etkisi: Türkiye’deki Durum”, **Doktora Tezi**, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2007, s.27.

1.5.2. Azami İyi Niyet Prensibi

Azami iyi niyetin sözlük tanımı; “En üst seviyede iyi niyet; tam ve mükemmel samimiyet, açık sözlülük ve dürüstlük; herhangi bir gizleme veya aldatma durumunun olmaması”dır⁶⁹.

Sigorta sözleşmesinde esas olan sigortalının beyanıdır. Bu prensip sigorta sözleşmesinin tarafları olan sigortalı ve sigortacının sözleşme sırasında ve süresince birbirlerinin sözleşme ile ilgili kararlarını etkileyecek öneme sahip her türlü bilgiyi, bilgiye sahip oldukları anda açık bir şekilde paylaşmasıdır. Sigortalı veya sigorta ettiren, teminat altına aldığı nesneye ilişkin tüm bilgileri doğru olarak vermek zorundadır. Bu hususa ilişkin Yargıtay’ın aldığı bir karar da; hayat sigortası yapılırken sigorta ettirenin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu ileri sürülmesi halinde, sigortalının kasıtlı davranmadığını ispat etmesi gerekli olduğuna hükmetmiştir. Aynı şekilde sözleşmeye aracılık eden kişi de neyi, ne şartlar altında aldığı konusunda doğru ve gerçek bilgileri sigortalıya bildirmek zorundadır⁷⁰. Azami iyi niyet prensibi sigorta sözleşmesinin her iki tarafını da bağlayan bir prensip olmakla birlikte esas olarak sigortalının sigortacıya risk ve risk yönetim çözümleri ile ilgili yaptığı bildirimleri kapsamaktadır⁷¹.

1.5.3. Tazminat Prensibi

Sigortanın amacı, bir zararın telafisidir. Zarar denildiğinde, sigortanın eski durumuna getirilmesi ölçü olarak kabul edilebilmektedir. Hiç bir hasar hali, sigortalının eski durumundan daha iyi bir hale gelmesi için bir fırsat olarak kabul edilemez. Mal ve sorumluluk sigortalarında izahı açık ve kolay olan bu prensibin can sigortalarında uygulanması, bir iki istisna dışında mümkün değildir. Tazminat prensibi, sigorta ettirilen değer ile malın gerçek değeri arasındaki eşitliğin kontrolünü de sağlamaktadır.

⁶⁹ Stuart COTTON, Mound WOLLAN ve GREENGRASS, “Azami İyi Niyet”, Çev. Ekin Zarakol, **Reasürör**, S. 64, 2007, s.26.

⁷⁰ Stuart COTTON, Mound WOLLAN ve GREENGRASS, a.g.e., s.64.

⁷¹ Tuğba SAKA, “Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.30.

Fazla değerle sigorta hali, artan kısmın teminat dışında kalması neticesini verdiği gibi, eksik değerle sigorta yapılması hali tazminatın eksik alınması ile neticelenmektedir⁷².

1.5.4. Halefiyet (Hakların Devri \Rücu) Prensibi

Mal sigortalarının önemli bir prensibi de sigortacının, tazminat ödendikten sonra sigortalı/sigorta ettiren yerine geçerek meydana gelen zarardan dolayı sebebiyet verene karşı dava açabilmesidir. Rücu prensibi bazı sigorta şirketlerinde “halefiyet prensibi” ismi altında kullanılmaktadır. Halefiyet hakkına dayanarak açılan davaya rücu davası denilmektedir. Halefiyetin sözlük anlamı; bir başkasının yerine geçmek anlamındadır. Sigortacının, sigorta ettiren yerine geçerek zarara sebebiyet verene karşı dava açabilmesidir. Sigortacının sigorta ettiren yerine geçerek zararı sebebiyet verene dava açabilme hakkı kanundan doğmaktadır. Sigortacının halefiyet (rücu) hakkı, mal sigortalarında esas prensiplerden biri olan zenginleşme yasağının bir sonucudur. Böylece, sigorta ettiren maruz kaldığı zararı tahsil ettikten sonra ayrıca zarara sebebiyet verenden ikinci bir defa aynı zararını isteyemeyecek ve haksız zenginleşmeye sebebiyet verilmeyecektir. Sigorta şirketi tarafından uygulanan rücu hakkı sayesinde, ödemiş olduğu tazminatın, kusur oranında, üçüncü şahıslardan alabildiği içindir ki, prim hesaplamasında daha az bir ölçüde tespit edebilmektedir. Sigorta ettiren kimse sigortacıya devir olunan haklarını ihlal edici bir hal ve harekette bulunursa sigortacıya karşı sorumlu olmaktadır. Sigortacı zararı kısmen tanzim etmiş ise sigorta ettiren kimse tazmin edilen miktarın dışında kalan kısımdan dolayı üçüncü şahıslara karşı haiz olduğu haklarını saklı tutabilmektedir⁷³.

1.5.5. Hasara Katılım Prensibi

Tazminat prensibinin bir uzantısı halefiyet (rücu) prensibi, diğeri de hasara katılım prensibidir. Hasara katılım poliçe koşullarına göre hasarı ödemiş olan bir

⁷² Erdoğan SERGİCİ, **Sigorta ve Pazarlama-Makaleler**, Can Matbaa, İstanbul, 2001, s.70.

⁷³ ÖZBOLAT, **Temel Sigortacılık**, a.g.e., s.113.

sigortacının, aynı hasardan dolayı herhangi bir şekilde sorumlu olan diğer sigortacılara hasarı paylaşmaya davet hakkıdır. Hasara katılımda genel kural, sigortalının tazminatı sigortacıların herhangi birinden talep etmesi, bu sigortacının da ödemeyi yaptıktan sonra, diğer sigortacılara rücu etmesi yönündedir. Ancak, birçok sigorta sözleşmesine, her sigortacının hasardan kendi payı oranında sorumlu olacağını öngören bir hüküm konulmaktadır⁷⁴.

1.5.6. Yakın Neden Prensibi

Sigortacılık uygulamasında, sigorta poliçeleri sigorta konusu ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek bütün hasarları güvence altına almaktadırlar. Dolayısıyla, hasarın nedeninin belirlenmesi, tazminat ödemesi yapılıp yapılmaması bakımından, sigortacı için büyük önem taşımaktadır. Sigortalının, karşı karşıya kaldığı zarardan ötürü, sigortacısından bir talepte bulunabilmesi için, meydana gelen hasarın poliçede teminat altına alınan tehlike veya olaydan ileri geldiğini saptamak gerekmektedir. Bir başka ifade ile hasarın yakın nedeninin, poliçede güvence altına alınan bir tehlike olması zorunluluğu vardır⁷⁵. Yakın nedendeki yakın olma hali, zaman değil etki bakımından yakın olmayı ifade etmektedir⁷⁶.

⁷⁴ BÖLÜKBAŞI ve PAMUKÇU, a.g.e., s.33.

⁷⁵ NOMER ve YUNAK, a.g.e., s.82.

⁷⁶ Ömer TEKŞEN ve Serdar ATAY, **Sigorta İşlemleri Muhasebesi**, Asil Yayın, Ankara, 2006, s.12.

İKİNCİ BÖLÜM

SORUMLULUK SİGORTALARI

2.1. Sorumluluk Sigortalarının Tanımı

Sorumluluğun sigorta ile karşılanması önceleri sosyal sigortalar sahasında oluşmaya başlamış, 1880’lerde yasal hastalık sigortası, kaza sigortası ve maluliyet sigortaları ile başlayan sorumluluk sigortaları, tekniğin gelişmesi ve bunun getirdiği tehlikeler nedeniyle, bilhassa oto sigortalarında yaygınlaşmıştır. Sorumluluk sigortaları bu nedenle gelişmiş ülkelerde daha belirgin bir şekilde kabul ve uygulama alanı bulmuştur. Hatta bu sigortalar, birçok ülkede zorunlu sigortaya dönüşmüştür. Fransa gibi bazı ülkelerde zorunlu sigorta sayılarının 80’in üzerinde olduğu bilinmektedir. Güvenlik ihtiyacı, gerek ferdi, gerek toplumsal alanda şiddetle hissedilmiş; kamu otoritesinin müdahalesi ile ve bu sorumluluktan doğacak tazminatların karşılanmasını sağlamak üzere zorunlu sigortaların sayısı artırılmıştır. Olaylar karşısında aciz kalan ve hakkını aramada yasal yollara başvurma olanağı bulamayan veya usul hükümlerinin geç işlemesi nedeni ile haklarını zamanında alamayan bireylere bu suretle korunma sağlanmış, sosyal fayda ve emniyet tesis edilmiştir⁷⁷.

Bir başka tanıma göre sorumluluk sigortası; sigorta ettirenin (veya sigortalının) malvarlığının sigortacı tarafından, bir ücret (prim) karşılığında, sorumluluğun ekonomik sonuçlarına karşı sigorta güvencesine alınmasını öngören bir sözleşmedir⁷⁸.

Emtia sigortalarında sigorta güvencisi verilen mal veya eşyadır. Emtia sigortalarında, sigorta yapılırken veya en azından hasar anında sigorta değeri emsalleri dikkat edilerek tespit edilebilmektedir. Sorumluluk sigortalarında, sigorta sözleşmesinde belirtilen faaliyetlerinden dolayı sebep olacağı zarar miktarı ve oluşan bu zararla ilgili

⁷⁷ Zihni METEZADE, **Sorumluluk Sigortaları**, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 2006, s.60, <http://www.iav.org.tr/yonetim/dosya/seminer/sorumluluk.pdf>, (15.02.2018).

⁷⁸ ÜNAN, **Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko**, a.g.e., s.8.

ne kadar sorumlu olacağı önceden bilinmemektedir. Sigorta sözleşmesinde belirtilen miktar sigortacının sorumluluğunun azami limitini göstermektedir⁷⁹.

Sorumluluk sigortasında, kişinin malvarlığının aktif değil, pasif kısmında oluşabilecek zararlar karşılanmaktadır. Sorumluluk sigortasında, ortaya çıkması muhtemel (sorumluluklar) pasifler sigorta edilmektedir. Sorumluluk sigortası kanuni borçlara karşı ve/veya iki taraf arasında karşılıklı akdedilen sözleşmeyle ilgili olarak ortaya çıkabilecek zararların karşılanması için yapılan sigortadır⁸⁰.

Türkiye’de yakın zamana kadar uygulamasına pek fazla rastlanmayan ancak günümüzde olağanüstü bir gelişme gösteren sorumluk sigortası, özellikle yangına karşı sigortada, hırsızlığa karşı sigortada, motorlu kara nakil araçları mali mesuliyet sigortasında, kaza sigortalarında ve nihayet mesleki sorumluluk halleri dolayısıyla son derece aktüel bir hal almıştır. Bununla birlikte 13.01.2011 tarihli 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda sorumluluk sigortasıyla ilgili ayrıntılı hükümler yer almakta ve sorumluluk sigortalarına uygulanacak hükümlerin yanında koruyucu hükümler ayrıca belirtilmektedir⁸¹.

Sorumluluk sigortasında amaç, kendi yaptığı fiilin meydana getirdiği zararlar karşısında sigorta ettirenin korunmasıdır. Ancak sigortacı tarafından korunma altına alınan sigorta ettiren kişinin sorumluluk sigortası yaptırdığında sorumlulukları ortadan kalmamaktadır. Sorumluluk sigortası, sorumluluğu devam eden sigorta ettiren kişinin yaşanabilecek zararlardan dolayı malvarlığında olası eksikliklerin olmaması ve önüne geçilmesi için alınan bir tedbirdir. Bu sigorta sözleşmesindeki taraflar sigortalı ettiren ve sigortacı olmakla beraber, sigorta ettirenin zarar verdiği kişi bu sözleşmenin bir tarafı olmamaktadır. Bahsi geçen bu sigortanın yapılması durumunda sigorta ettirenin

⁷⁹ Rayegan KENDER, “Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri”, III. Sigorta Semineri, I. Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977, s.9.

⁸⁰ Neslihan DURU, “Mesleki Sorumluluk Sigortalarından Hekim Sorumluluğunun Türkiye’deki ve AB’deki Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Anabilim Dalı, 2006, s.19.

⁸¹ 6102 sayılı KANUN, 1473-1486 maddeler.

menfaati yani malvarlıındaki eksilme olasılığı göz önünde tutulmaktadır. Buda sorumluluk sigortalarının tazminat sigortası olarak da ifade edebileceğini göstermektedir.

Sorumluluk sigortasıyla sigorta ettirenin malvarlığının pasif tarafı teminat altına alındığından, sorumluluk sigortasını üçüncü şahıs lehine sözleşme olarak yorumlamak da doğru olmamaktadır. Burada sadece sigorta ettirenin mamelekinde muhtemel görülen eksilmeler teminat altına alınmaktadır. Zarara uğrayan üçüncü şahıs ise, doğrudan doğruya sigortacıya başvurarak uğradığı zararın karşılanmasını talep edebilmektedir. Üçüncü şahsın bu hakkının kaynağını da kanun oluşturmaktadır. Buradan çıkan sonucu da üçüncü şahıs lehine sözleşme şeklinde algılamak yine yanlış olmaktadır. Bu nedenledir ki; sigortacı sigorta ettirene karşı ileri sürebileceği defileri üçüncü şahsa karşı ileri sürememektedir. Aynı şekilde, bu durum sigorta ettirenin alacaklılarını da etkilememektedir⁸².

Zarar gören kişiyi haklarını ve menfaatlerini korumak amacını güden sorumluluk sigortaları, toplumsal bir amaca da hizmet etmiş olduğu görülmektedir. Kanun koyucu, üçüncü şahsın hem malına hem de canına yönelik olarak doğabilecek zararlar dolayısıyla, sigorta ettirenin malvarlığında meydana gelebilecek olası azalmaların teminat altına alınmasına yönelik hükümler getirmektedir.

Bugün dünyanın gelişmiş ülkelerinde sorumluluk sigortaları en büyük prim kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Teknolojik yenilikler, ticari ve endüstriyel işlemlerin hacmi, insan hayatına verilen değer, tüketicinin korunmasına yönelik

⁸² Sultan Gözde TAŞAR, “Avukatın Mesleki Sorumluluk Sigortası”, **Yüksek Lisans Tezi**, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s.2.

alışmalar, son derece karmaşık sorumluluk sigortaları konularının oluşmasına yol amıřtır⁸³.

Gerek eğitim düzeyinin yükselmesi, gerek tüketiciler bilincinin gelişmesi, gerekse tazminat taleplerinin çok yüksek meblağları bulabilmesi nedenleriyle, her geçen gün sorumluluk sigortaları için talepler artmakta ve bu talepleri karşılayabilmek için yeni sorumluluk sigortası eşitleri geliştirilmektedir.

2.2. Sorumluluğun Hukuki Kaynağı

Mali sorumluluk sigortaları, sigorta ettirenin diğer kişilere verdiği zararlardan doğan hukuki tazminatı temin etmektedir⁸⁴. Sosyal hayatta kişi bilerek veya bilmeyerek diğer kişilere zarar verebilmektedir. Bu halde hukuki olarak biri zarar veren, diğeri zarar gören iki kişinin varlığından söz edebilir. Kişi kural olarak başkalarına verdiği zararlardan sorumludur. Zarar toplum düzenine karşı da olabilir. Bu takdirde hukuki değil cezai sorumluluk söz konusu olmaktadır. Her iki halde de kişiden davranışının hesabını vermesi istenmektedir. Hukuki ve cezai sorumluluğun dayandığı temel ve kurallar farklıdır. Hukuki sorumluluğun amacı zarara uğrayanın zararını gidermeye yöneliktir. Cezai sorumlulukta ise amaç toplumsal niteliktedir. Suçlu cezalandırılmak suretiyle toplumun korunması amaçlanmaktadır.

Sorumluluk sigortaları birçok ayrıma tabi tutulabilmektedir. Örneğin sorumluluk sigortalarını, mecburi ve isteğe bağlı sorumluluk sigortası olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Zorunlu sorumluluk sigortalarında, sigorta ettiren bu sözleşmeyi yapmakla yükümlüdür. Burada toplumsal amaç teorisi ortaya çıkmakta ve üçüncü şahsın menfaati iyice ön plana alınmaktadır. Bu nedenle zorunlu sorumluluk sigortasını yaptırmamış olmak cezai işlem uygulamalarına neden olmaktadır. Burada sigortacının

⁸³ Gülenay İLUNT TÜREDİ, “rn Sorumluluk Sigortasının Seçilmiş Avrupa Birliği lkeleri ve Türkiye’deki Uygulamaları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbül, 2007, s.4.

⁸⁴ YARGITAY 11. Hukuk Dairesi, 16.02.1990 Tarih, E. 1990/ 825 ve K. 1990/963 Sayılı Karar.

üçüncü şahsa karşı ileri sürebileceği defiler daha sınırlı olmakta; zarar gören üçüncü şahsın, doğrudan doğruya sigortacıya başvurabilmesi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, zorunlu sorumluluk sigortası için sayılan bu özellikler isteğe bağlı sorumluluk sigortası için de geçerli olmaktadır. Farklı olarak sadece zorunlu sorumluluk sigortalarında bu özellikler üzerinde daha fazla durulmaktadır, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da zorunlu sorumluluk sigortalarına değinilmiş ve uygulanacak hükümlerle birlikte koruyucu hükümlere de yer verilmiştir⁸⁵.

İsteğe bağlı olan sorumluluk sigortasındasın da ise, sigorta ettiren bunu yapıp yapmamakta serbesttir. Sigortalının tamamen kendi isteğine bağlı olan bu çeşit sorumluluk sigortalarında, sigorta ettiren, malvarlığında azalmaya neden olabilecek ihtimaller görüyorsa bu sigortayı yapmaktadır. Burada sosyal amaç neredeyse tamamen arka planda kalmaktadır. Bu gibi sorumluluk sigortalarında sigorta ettirene oranla üçüncü şahıs için, bazı defilerin ileri sürülemeyeceği nedeniyle daha ayrıcalıklı bir durum yaratılmıştır. Avukatın mesleki sorumluluk sigortası da isteğe bağlı bir sorumluluk sigortasıdır.

Bir başka deyişle; zarar veren, zarar görenin kaybını tazmin etme sorumluluğu altına girmektedir. Hukuki sorumluluk, kişinin kusurlu ve haksız fiili sonucu olarak tazmine mecbur tutulduğu durumdur. Haksız fiil, hem tazmin sorumluluğuna hem de ceza sorumluluğuna sebep olmaktadır.

Kişi ya bizzat kendi faaliyetleri sonunda ya da hizmetinde çalıştırdığı kişilerin işlerini ifa ettikleri esnada yaptıkları zararlardan yahut da sahibi olduğu hayvan veya bina veya imal ettiği herhangi bir şeyin zarar etmesi nedeniyle sorumlu tutulabilir. Bu sorumluluk, kişinin kendi fiiliyle verdiği zarar nedeniyle doğrudan doğruya (kusurlu) sorumluluk ile başkalarının verdiği zarar nedeniyle dolayısıyla (kusursuz) sorumluluk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

⁸⁵ TAŞAR, a.g.e., s.3.

2.2.1. Kusurlu Sorumluluk

2.2.1.1. Kusurlu Sorumluluğun Genel Anlamı

Kusurlu sorumlulukta kişi haksız olarak başkasına zarar vermiştir. Türk Borçlar Kanunu’nun 49. maddesi bu hali aşağıdaki gibi düzenlemiştir⁸⁶.

Borçlar Kanunu madde 49’da “Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.” denmektedir.

Bu hükümde bahsedilen “kast” kelimesi; iradenin hukuka aykırı sonuca yönelmesi olarak açıklanabilir. Yani kişinin önceden istediği hukuka aykırı sonuca ulaşmak için düşünerek veya tasarlayarak yaptığı veya göze aldığı durumdur. Yani kastın varlığından söz edebilmek için hukuka aykırı sonucu önceden görmek ve bunu isteyerek yapmak veya göze almak gerekmektedir.

Borçlar Kanunu’nun 49. maddesinin ikinci fıkrasındaki sorumluluk da kusura dayanan sorumluluktur. Yalnız bu fıkra fiilin haksızlığı yerine ahlaka aykırılığı şartı aranmıştır. Ahlaka aykırı fiilin haksız sayılması için fiilin kasıtlı işlenmiş, zarar doğmuş olması şarttır. Kişinin tehlikeyi bildiği halde haber vermemesi bu konuya örnek gösterilebilir.

2.2.1.2. Kusur Ehliyeti

Kast nedeniyle verilen zarardan sorumlu tutulabilme ehliyetine kusur ehliyeti, daha yerinde bir deyişle hukuka aykırı fiillerden sorumlu tutulabilme ehliyeti veya hukuki sorumluluk ehliyeti denmektedir. Kusur ehliyetinin tek şartı temyiz kudretidir.

⁸⁶ Mehmet Tan YILDIZ, “Türk Hukuk sitesi, Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, 2006, www.turkhukuksitesi.com/makale_193.htm, (20.02.2018).

Temyiz kudreti makul suretle hareket edebilme iktidarı olarak tarif edilebilir. Makul suretle hareket edebilme iktidarına sahip bulunmayan kimseler kusur ehliyetine sahip değildirler. Bunlara hukuk dilinde tam ehliyetsiz denmektedir ve fiillerinden meydana gelen zararlardan sorumlu tutulmamaktadırlar.

2.2.2. Kusursuz Sorumluluk

Türk Hukuku'nda geniş ölçüde kusurlu sorumluluk esası kabul edilmiş bulunmakla beraber, bazı hallerde kusursuz sorumluluk da kabul edilmiştir. Zarardan sorumlulukta kusur aranılmayan ve sadece zararın meydana gelmiş bulunması yeter sayılan hallere objektif sorumluluk, kusursuz sorumluluk veya sebep sorumluluğu adları verilmektedir. Kusursuz sorumlulukta, meydana gelen bir zarardan, kendilerinde kusur ehliyeti bulunmayan kişiler de sorumlu tutulmaktadır⁸⁷. Kusursuz sorumluluğun, hakkaniyet sorumluluğu, özel sorumluluğu, tehlike sorumluluğu ve denkleştirme olmak üzere üç hali bulunmaktadır.

2.2.2.1. Hakkaniyet Sorumluluğu

Bu çeşit sorumlulukta, hakkaniyet düşüncesi sorumluluğun esasını teşkil etmektedir. Sorumluluğun temelini teşkil eden hakkaniyet düşüncesi zarar veren şahıslar zarara uğrayan şahsın varlık durumlarının karşılaştırılması esasına dayanmaktadır. Türk Hukuku'nda, temyiz kudretine sahip bulunmayan kimselerin sorumluluğu hakkaniyet sorumluluğu içine girmektedir.

Kusur nazariyesinde zarar gören kimsenin zararını tazmin ettirebilmesi için bu zararı yapan kişinin kusurunu tespit etmesi gerekmektedir. Kusursuz sorumlulukta ise kusurun ispatı zarar görene düşmemektedir. O zararlar fiil arasında illiyet ve münasebeti ispat etmekle tazminata hak kazanmaktadır.

⁸⁷ Cevdet YAVUZ, Türk Borçlar Kanun Tasarısı'na Göre "Kusursuz Sorumluluk" Halleri ve İlkeleri, <http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/370>, (12.02.2018).

2.2.2.2. Özel Sorumluluk

Özel sorumluluğu; adam çalıştırmanın sorumluluğu, hayvan bulunduranın sorumluluğu ve yapı malikinin sorumluluğu olmak üzere üç ana başlık altında toplanmak mümkündür⁸⁸:

- Adam çalıştırmanın sorumlulukları arasında, çalışanın işini yaptığı sırada başkalarına verdiği zararları karşılamak zorunluluğu esastır. Ayrıca çalışanı işe almadan önce çalışacağı alanda ne kadar uygun olduğunu incelemiş olduğunu ispat ettiği ya da işyerinin çalışanın verdiği zararı önleyici tedbirlerle donatılmış olduğunu ispat ettiği takdirde sorumlu olmamaktadır.
- Hayvan bulunduranın sorumluluğunda ise, hayvanın bakımını üstlenen kişi hayvanın verdiği zararları da karşılamakla yükümlüdür. Ancak zararı engellemek için gösterdiği özeni ispat ederse sorumlu olmayabilir. Ayrıca bir hayvan tarafından taşınmazına zarar verilen kişi hayvanı zararı tazmin edilene kadar alıkoyabilir ya da farklı yollarla etkisiz hale getirebilmektedir. Fakat hayvan sahibine ya da hayvan sahibini tanımıyor ise bulunması için gerekli mercilere bildirmek zorundadır.
- Yapı malikinin sorumluluğundan anlaşılan ise, bir binanın yapımındaki hatalardan, bozukluklardan ve de eksikliklerden doğan zararın tazmini bina malikinden sorulmaktadır. Ayrıca meskende oturma hakkı sahipleri de bu zarardan müteselsilen sorumlu olmaktadır.

2.2.2.3. Tehlike Sorumluluğu Ve Denkleştirme

Bu çeşit sorumlulukta, tehlike fikri sorumluluğun esasını teşkil etmektedir. Bazı işler veya şeylerin özellikle kendileri tehlike yaratmaktadır. Örneğin, bir otomobilin trafik içindeki durumu buna örnek gösterilebilir. Modern eğilimlere göre söz konusu işten veya şeyden bir zarar doğması gerekmekte ve ayrıca kusur

⁸⁸ KENDER, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, a.g.e., s.71.

aranmamaktadır. Bu çeşit sorumlulukta meydana gelen zarardan tehlike yaratan işten veya şeyden kar sağlayan yani iktisadi bakımdan yaralanan kimse sorumlu tutulmaktadır. İstihdam edenin, hayvan sahibinin, bina sahibinin kendileri kusursuz da olsalar, sebebiyet vermemiş de olsalar başkalarının kusurundan doğan zararlardan da sorumludurlar⁸⁹.

Ayrıca yüksek ölçüde tehlike arz eden bir işletmenin hukuken izni olmuş olsa dahi, bu işletmeden zarar görenler, bu işletmeden gördükleri zarar karşılığında bir bedelle denkleştirme isteyebilme hakkına sahiptirler.

2.2.3. Zarar Kavramı

Zarar, bir kimsenin iradesine aykırı olarak veya hiç değilse iradesi bulunmaksızın mal varlığında veya şahıs varlığında meydana gelen ve tazminat talebine yol açabilen bir eksilmedir. Zarar haksız bir fiilden veya sözleşmeye aykırılıktan meydana gelebileceği gibi doğal afetlerden de meydana gelebilmektedir. Doğal afetler sonucunda zarara uğrayan kişi herhangi bir sözleşme yoksa zarara katlanmak zorundadır⁹⁰.

Herhangi bir fiilden doğan zararın zarar veren tarafından giderilebilmesinin söz konusu olabilmesi için fiil ile zarar arasında yalnız mantık bakımından değil, hukuk bakımından da bir bağlantı bulunmalıdır. Zarar verici fiil ile zarar arasındaki bağlantıya illiyet bağı adı verilmektedir. Mantık bakımından illiyet bağının devamı sonsuzdur ve bu bağ kolaylıkla kurulabilmektedir. Fakat buna karşılık, mevcut bir zarar ile buna yol açmış bulunan fiil arasında hukuki bakımdan bağlantı kurmak çok defa kolay değildir.

⁸⁹ Mehmet KAHYA, **Hukuki Sorumluluk ve Sorumluluk Sigortaları**, Sigorta Denetleme Kurulu Yayını, İstanbul, 1992, s.4.

⁹⁰ Yaşar SARI ve Sevgi DEMİREL, “Malvarlığına Karşı Suçlarda Dolandırıcılık”, 2006, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_189.htm, (28.02.2018).

Zararın çeşitleri maddi ve manevi zararlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁹¹:

- **Maddi Zarar:** Bir kimsenin mal varlığında, yani para ile ölçülen varlıklarında meydana gelen zarara maddi zarar denmektedir. Maddi zarar safi mal varlığında bir azalma şeklinde olabileceği gibi safi mal varlığının çoğalmasına engel olunması şeklinde de olabilmektedir.
- **Manevi Zarar:** Kişinin manevi varlıklarının zedelenmesinden doğan zarara manevi zarar denilebildiği gibi şahıs varlığında eksilme olarak da tarif edilebilmektedir.

2.3. Sorumluluk Sigortalarının Tarihi Gelişimi

Teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerle meydana gelen yeni rizikolar, sanayileşme ve beraberinde makineleşme sonucu meydana gelen iş kazaları ve iş konusunda ortaya çıkan tehlikeler, sorumluluk hukukunun gelişimi, beraberinde sorumluluk sigortalarının da gelişmesine sebep olmuştur. Nitekim sanayileşmenin getirdiği bir risk olan çevre kirliliği dahi günümüzde sorumluluk sigortaları kapsamına alınmış bulunmaktadır⁹².

Sorumluluk sigortaları sigorta ettirenin hile ve kasıt halleri hariç her türlü kusurundan dolayı ortaya çıkacak zararı teminat altına almaktadır. Bunların içinde haksız fiilden veya sözleşmenin ihlalden doğacak kusurlar da bulunmaktadır. Sorumluluk sigortasının gelişmesi neticesinde bireysel sorumluluk, toplu sorumluluk haline dönüşmektedir. Sorumluluk sigortası vasıtasıyla, meydana gelen zarar, sigortalılar arasında paylaştırılmakta, bu yolla da meydana gelen zarara ne mağdur ne de zararın faili katlanmak zorunda bırakılmaktadır.

⁹¹ Bahtiyar AKYILMAZ, “İdari Yargıda Tazminat Şekilleri ve Hesaplanması”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/261907>, (23.02.2018).

⁹² Aynur YONGALIK, **Çevre Sorumluluk Sigortası**, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 1998, s.157.

Sorumluluk sigortalarında fert başkasına vereceği zarar için mesuliyetini sigorta ettirmektedir. Bu bağlamda nitelik olarak sorumluluk sigortaları her ne kadar sigorta ettireni korumaya alıyor olsa da; zarar gören üçüncü şahısları da güvence altına alarak sosyal bir refah da sağlamaktadır. Sorumluluk sigortasının gelişimi halkın düşüncesi ve sorumluluk hissine bağlıdır. Bu sebeple Batı Avrupa ve özellikle de Almanya’da sorumluluk sigortaları, sigorta sektöründe gereken önemi kazanmıştır. Dünyanın derli toplu olarak ilk kez Roma Hukuku’nda duyduğu mesuliyet kavramı sonraki asırlar boyu bilindiği halde, bir sigorta ihtiyacı yaratması ancak yüzyıl önceleri mümkün olmuştur⁹³.

Sorumluluk sigortalarının sakıncaları arasında rastlanan, kişilerin hareketlerinde daha dikkatsiz davranması ihtimali nedeniyle bir takım tedbirlere de başvurulması gerekmiştir. Bu önlemler arasında, sigortacının hasarının tamamını değil de bir kısmını tazmin etme yoluna gidilmesi gelmektedir. Böylece sigorta ettiren zararın bir kısmını kendi üzerinde taşımaktadır. Belirli şartlar altında meydana gelen zararlar teminat kapsamı dışında tutulmaktadır.

2.4. Sorumluluk Sigortalarının Özellikleri

Sorumluluk sigortalarını diğer sigortalardan ayıran bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi maddelendirmek mümkündür⁹⁴;

- Sorumluluk sigortalarında, zararın sebeplerini sıralamak mümkün olmadığı için hangi sebeple olursa olsun sigortalının tazminat ödemesi gereken eylemler sıralanır.
- Sorumluluk sigortalarında teminat tutarı bir tahminden ibarettir. Sigortalının, sorumluluğu sonucu ortaya çıkacak zarar poliçedeki bedelin altında kalabileceği gibi sigorta bedelinin çok üzerinde de gerçekleşebilir.

⁹³ Erdoğan SERGİCİ, “Mesuliyet Sigorta Türleri”, III. Sigorta Semineri, I. Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977, s.65.

⁹⁴ SERGİCİ, a.g.e., s.66.

- Sorumluluk sigortalarında kişi kusurlu olsa da kusurlu olmasa da oluşacak zararlar karşılanmaktadır.
- Sorumluluk sigortasında, sigortalının kasten veya bilerek gerçekleştirdiği zararlara teminat verilmez.
- Sorumluluk sigortalarında zararı takip eden zararlar da tazminat hesabında yer alır. Bu tür sigortalarda sigortacı asıl zarardan daha büyük zararlar ödemek durumunda kalabilir.
- Sorumluluk sigortaları, zorunlu sorumluluk veya isteğe bağlı sorumluluk sigortası diye ikiye ayrılır.
- Sorumluluk sigortası tazminatın miktarı bir tutarla sınırlı olması halinde sınırlı sorumluluk ve herhangi bir tutarla sınırlı olmaması halinde sınırsız sorumluluk sigortası olarak ikiye ayrılır.

2.5. Sorumluluk Sigortalarının Çeşitleri

Sorumluluk sigortalarını farklı kriterlere göre sınıflandırmak mümkündür. Bu çalışmada sorumluluk sigortaları zorunlu veya isteğe bağlı olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

2.5.1. Zorunlu Sorumluluk Sigortaları

Kişinin sigortayı yaptırması çeşitli kanunlarla zorunlu tutulan sigortalardır. Bu sigortalar kişinin karşısındaki belirli olmayan kişi/kişilere verebilecekleri zararlara karşı kabahatsiz kişileri korumak için yaptırılan sigortalardır.

- Karayolları motorlu taşıtlar zorunlu mali sorumluluk (trafik) sigortası,
- Tehlikeli maddeler zorunlu sorumluluk sigortası,
- Tüpgaz zorunlu sorumluluk sigortası,
- Özel güvenlik zorunlu mali sorumluluk sigortası,
- Kıyı tesisleri deniz kirliliği zorunlu sorumluluk sigortası.

2.5.2. İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortaları

Kişinin sigortayı yaptırmayı kanuni olarak zorunlu olmamasına rağmen gerçekleşmesi halinde kişinin sözleşmeden ve/veya yapacağı hizmet dolayısıyla oluşabilecek zararları karşılamak için yapılacak sigorta türüdür.

- Asansör kazalarında üçüncü kişilere karşı sorumluluk sigortası,
- İşletme ve ürün sorumluluk sigortası,
- İşveren sorumluluk sigortası,
- Üçüncü kişilere karşı sorumluluk sigortası.

2.6. Sorumluluk Sigortalarında Riziko Kavramı ve Gerçekleşmesi

Sigortacılığın temel konusu ekonomik sorumluluğa neden olan tehlikeler ve bu tehlikelere karşı teminat sağlanmasıdır. Tazminat talebine maruz kalmanın ekonomik sonuçlarına karşı korunmak isteyen bir kimse, sorumluluk sigortasına başvurarak, bu teminatın sağlanmasını isteyebilir⁹⁵.

Sigorta ettiren kişinin malvarlığında kötüye giden bir gelişme veya kötüleşeceğine dair olasılıkların gerçekleşmiş olması halinde rizikodan bahsedilebilmektedir. Sorumluluk sigortalarında rizikonun veya tehlikenin ortaya çıkması, sigorta ettirenin isteği dışında olan ve sigortacının sigorta sözleşmesinden doğan ana edimini teşkil eden olaydır⁹⁶.

Sigortanın, ne kadar süreyle koruma sağlayacağı, tarafların anlaşmasına bağlı olarak, sigorta ettirenin gereksinimleri göz önünde tutularak kararlaştırılabilir. Rizikonun, sorumluluğa yol açan davranış veya zarar olgusu esasına dayanan sigortalarda belli bir coğrafi alanda meydana gelmiş olması şart koşulabilir.

⁹⁵ Yaşar KARAYALÇIN, **Risk-Sigorta-Risk Yönetimi**, Enstitü Yayınları, Ankara, 1984, s.2.

⁹⁶ KENDER, “Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri”, a.g.e., s.202.

Sorumluluk sigortalarında rizikonun gerçekleşmiş olduğu zaman dilimi oldukça önemlidir. Rizikonun gerçekleştiği zamanın, tazminat ödenmesine kadar geçen zaman aralığı içerisindeki yerin belirlenmesi, sigorta himayesinin zaman yönünden sınırının tespiti ve sigortacının garanti yükümlülüğü kapsamının belli olması açısından önem arz etmektedir⁹⁷. Bu konuda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Örneğin, “sebep olayı teorisine” göre⁹⁸, bir şirket hırsızlık tehlikesinden korunmak için sigorta yaptırıyorsa, bir eczacı veya avukat da mesleğini icra ederken karşısındaki müşteriye zarar verebileceği olasılığıyla, sunduğu hizmetin doğurabileceği bu tehlikeden sigorta sözleşmesi yaparak kurtulabilir.

Bozer’e göre, rizikonun gerçekleştiği anın belirlenmesi bütün sorumluluk sigortaları bakımından aynı şekilde hükme bağlanmalıdır⁹⁹.

Türk Ticaret Kanunu’nun 1475. maddesine göre, sigortalı sorumluluğunu gerektirecek olayları on gün içinde sigortacıya bildirmelidir. Bildirim yükümlülüğünün ihlali halinde, 1446. maddenin ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri kıyas yolu ile uygulanmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu’nun 1446. maddesinde, rizikonun gerçekleştiği an ile ilgili olarak, “rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirir” hükmü konulmuştur. Ayrıca Karayolları Trafik Kanunu’nda da, rizikonun gerçekleştiği an açık olarak ifade edilmemiştir. Bu kanunda, zamanaşımının başlangıcının kazanın meydana geldiği tarihe bağlanmış olması dolayısıyla, rizikonun da bu anda başlamış olduğu anlamı çıkartılabilmektedir.

Şenocak, sigorta edimini yerine getiren sorumluluk sigortacısının, TTK 1481. maddesinde düzenlenen hükme göre “sigorta ettirenin, zararın müştereken ve

⁹⁷ Kemal ŞENOCAK, **Mesleki Sorumluluk Sigortası**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2000, s.93.

⁹⁸ ŞENOCAK, a.g.e., s.98.

⁹⁹ BOZER, a.g.e., s.264.

müteselsilen sorumlulara karşı sahip olduğu talep hakkını kullanmak üzere kendisine halef olabileceğini” ileri sürmektedir¹⁰⁰.

Omağ, sorumluluk sigortası ile teminat altına alınan kişinin yanı sıra zarardan başka kişilerinde müşterek ve müteselsilen sorumlu olması halinde halefiyeti düzenleyen TTK md.1481’in uygulanacağı görüşünü ileri sürmüştür¹⁰¹.

Yeni sorumluluk sigortası hükümlerine bakıldığında, avukatlık mesleki sorumluluk sigortasında da sigortacının halefiyet ilkesi gereğince, sigorta ettiren avukata veya onunla birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olarak çalışan işçilerine karşı rücu imkanı bulunmaktadır. Nitekim TTK md. 1473/2’de sigorta, “sigortalının işletmesi ile ilgili sorumluluğu için yaptırılmışsa, sözleşmede aksine hüküm yoksa bu sigorta, sigortalının temsilcisi ile işletmenin veya işletmenin bir kısmının yönetiminde, denetiminde ve işletmede çalıştırılan kişilerin sorumluluğunu da karşılar” denilmiştir. Bu durumda sigorta bu kişilerin lehine yapılmıştır, denilebilecektir¹⁰².

Avukatlık, özen gerektiren ve bilginin her zaman yenilenmesi gereken bir meslektir. Bu yüzden avukatın, yanında çalıştırdığı avukata yetki belgesi vermesi halinde de sorumluluğu devam etmektedir. Avukatın yanında çalıştırdığı bir avukat, üçüncü bir kişi nedeni ile ihmali bir davranışta bulunduğunu ileri sürerek savunmada bulunamayacaktır. TTK’nın 1455 ve 1473/2 maddelerine göre sigorta, böylelikle avukatın yanında çalışanlar lehine de yapılmış sayılmaktadır.

Sigortacının, sigortalının yerine geçerek zarar sorumlusu üçüncü şahıs aleyhine talep ve dava haklarına sahip olabilmesi için bazı şartların bir araya gelmesi gerekmektedir. Hukuken geçerli bir sigorta sözleşmesinin varlığı, riziko gerçekleşince

¹⁰⁰ ŞENOCAK, a.g.e., s.40.

¹⁰¹ Merih Kemal OMAĞ, **Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti**, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s.93.

¹⁰² TAŞAR, a.g.e., s.10.

bu sözleşmeden doğan bir borç olarak sigorta tazminatının sigortalıya ödenmesi, sigortalının zarar sorumlusu üçüncü şahsa karşı herhangi bir hukuki sebepten ötürü bir talep ve dava hakkına sahip olması şartlarının mevcut olmasını gerektirmektedir. TTK'nın 1481. maddesine göre sigortacı, sigorta tazminatını ödedikten sonra hukuken sigortalı yerine geçmektedir. “Sigortalının gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel tutarında sigortacıya ait olur” denilmektedir. İkinci fıkrasında ise, sorumlulara karşı bir dava veya takip başlatılmışsa, sigortacı, mahkemenin veya diğer tarafın onayı gerekmeksizin halefiyet kuralı gereğince, sigortalısına yaptığı ödemeyi ispat ederek, dava veya takibi kaldığı yerden devam ettirebilmektedir.

Sorumluluk sigortasında sigortacı ile sigorta ettirenin mağdura karşı sorumluluğu müteselsil sorumluluk değil, arka arkaya sorumluluktur. Sigorta ettiren haksız fiil, sözleşmeye aykırılık ve kanundan dolayı mağdura karşı, sigortacı ise, sigorta mukavelesinden dolayı sigorta ettirene karşı sorumlu durumdadır¹⁰³.

2.7. Türkiye’de Sorumluluk Sigortaları

2.7.1. Sorumluluk Sigortalarının Prim Üretimi

Türkiye’de sigorta sektörü yıllardır istikrarlı bir büyüme trendi içindedir. Duruma sadece sorumluluk sigortaları açısından bakılırsa da aynı durum gözlemlenmektedir. Nitekim 2010 yılındaki kara araçları sorumluluk sigortasının toplam prim üretimi 2.511.954.031 iken 2017 yılının sonunda 13.042.053.210’a yükselmiştir. Yine 2010 yılında hava araçları 50.256.018, su araçlarında 544.021 ve genel sorumluluk sigortalarının prim üretimi 327.658.844 iken, 2017 yılı sonunda sırasıyla kara, hava, su ve genel sorumluluk sigortalarının oranları 13.042.053.210, 131.775.217, 26.402.168 ve 1.023.855.057’lik bir üretim artışı sağlanmıştır. Avrupa Birliğine entegrasyon sürecinde Avrupa’da olan ancak Türkiye’de olmayan birçok

¹⁰³ ŞENOCAK, a.g.e., s.53.

sorumluluk sigortası türünün de Türkiye'de uygulanmaya başlaması sonucu önümüzdeki yıllarda da bu artışın süreceği ifade edilebilmektedir.

Tablo 1: Türk Sigorta Sektöründe Sorumluluk Sigortalarının Toplam Prim Üretimi

	Kara Araçları Sorumluluk	Hava Araçları Sorumluluk	Su Araçları Sorumluluk	Genel Sorumluluk
2010	2.544.954.031	50.256.018	544.021	327.658.844
2011	2.974.128.684	75.774.884	261.366	386.298.119
2012	3.937.163.237	78.766.956	438.040	419.997.806
2013	5.382.903.773	69.721.106	1.675.496	508.124.765
2014	5.528.325.411	92.765.288	9.409.070	634.407.542
2015	7.486.398.536	123.098.712	16.758.157	758.010.417
2016	12.931.210.415	128.611.351	22.117.064	816.065.370
2017	13.042.053.210	131.775.217	26.402.168	1.023.855.057

Kaynak: TSB, Türkiye Sigorta Birliği, Genel Sigorta Verileri, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (15.02.2018).

2.7.2. Sorumluluk Sigortalarında Büyüme

Tablo 2’de 2010 ve 2017 yılları arasındaki büyüme oranları gösterilmiştir. Nitekim 2010 yılındaki kara araçları sorumluluk sigortasının pazar payı %18,01 iken 2017 yılının sonunda %32,48’e yükselmiştir. Yine 2010 yılında hava araçları %0,36, su araçlarında pazar payı hiç bulunmamakta ve genel sorumluluk sigortalarının prim üretimi %2,32 iken, 2017 yılı sonunda sırasıyla kara, hava, su ve genel sorumluluk sigortalarının oranları % 32,34, %0,33, %0,07 ve %2,58’lik bir üretim artışı sağlamıştır. Bu da son yıllarda Türkiye’de, sorumluluk sigortalarının öneminin arttığının bir göstergesidir.

**Tablo 2: Türk Sigorta Sektöründe Sorumluluk Sigortalarında Büyüme
(Pazar Payı %)**

	Kara Araçları Sorumluluk	Hava Araçları Sorumluluk	Su Araçları Sorumluluk	Genel Sorumluluk
2010	18,01	0,36	0,00	2,32
2011	17,33	0,44	0,00	2,25
2012	19,86	0,40	0,00	2,12
2013	22,22	0,29	0,01	2,10
2014	24,34	0,41	0,04	2,79
2015	27,46	0,45	0,06	2,78
2016	36,48	0,36	0,06	2,30
2017	32,84	0,33	0,07	2,58

Kaynak: TSB, Türkiye Sigorta Birliği, Genel Sigorta Verileri, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (15.02.2018).

2.7.3. Hayat-Dışı Sigortalar İçinde Sorumluluk Sigortalarının Payı

Türkiye’de uygulanan sigorta branşları incelendiğinde genel olarak sorumluluk sigortaları hayat-dışı sigorta branşı altında yer alan kaza sigortaları içerisinde yer almaktadır. 2005 yılına kadar Sigorta Denetleme Kurumu Raporlarında ayrı başlıklar halinde incelenmeyen sorumluluk sigortası türleri, Avrupa Birliğine Entegrasyon sürecinde gelişmiş ülkelere paralel olarak Türkiye’de de önemini arttırmış ve akabinde de raporlara ayrı başlıklar olarak girmeye başlamıştır.

Tablo 3: Türkiye’de Sigorta Branşlarının Prim Üretimi (2017)

Sigorta Branşları	Prim Üretimi	Oran (%)
Yangın	489.074.333	10
Sivil	69.794.548	0
Ticari	200.856.541	3
Sınai	218.423.244	4
Kar Kaybı	42.953.280	0
Zorunlu Deprem	82.622.221	0
Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza	2.144.962	0
Dolaylı Kefalet	750.927	0
Emtea	87.936.146	0
Kıymet	179.484	0
Tekne	23.664.354	0
Zorunlu Trafik (Yeşil Kart Hariç)	1.138.072.838	25
Yeşil Kart	20.709.434	0
Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk	49.770.536	0
Motorlu Kara Taşıtları - Kasko	655.573.926	14
Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zor. Koltuk F.K.	5.294.837	0
İşveren Mali Sorumluluk	37.998.105	0
Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	72.898.236	0
Asansör Kaza Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	35.163	0
Çevre Kirliliği Mali Sorumluluk	65	0
Cam Kırılması	6.404.476	0
Hırsızlık	38.317.426	0
Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk	3.837.950	0
Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk	7.915.646	0
Uçak Tekne	7.681.961	0
Uçak Mali Mesuliyet	4.756.656	0
Uçak Yolcu Kaza	776.233	0
Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS	3.910.173	0
Özel Güvenlik Mali Sorumluluk	564.710	0
Mesleki Sorumluluk	19.779.692	0
Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk	639.287	0
Tekne Sorumluluk	1.498.901	0
Doğrudan Kefalet	2.456.610	0
İhtiyari Deprem	109.068.960	1
Sel	7.760.465	0
Deprem ve Sel Dışındaki Doğal Afetler	3.993.813	0
Toprak Kayması	3.736.042	0
İstihdam	2.978.134	0
Gelir Yetersizliği	31.206	0
Ferdi Kaza	92.481.499	1

Uzun Süreli Ferdi Kaza	4.961.981	0
Beklenmeyen Ticari Giderler	209.127	0
Kredi	18.307.599	0
İhracat Kredi	5.815.341	0
Kira ve Gelir Kaybı	3.263.309	0
Diğer Finansal Kayıplar	1.094.679	0
Hukuksal Koruma	11.295.331	0
Patlama	20.258	0
Makine Kırılması	87.764.623	1
Montaj	6.594.592	0
İnşaat	41.011.723	0
Elektronik Cihaz	66.255.898	0
Deniz Yolu Yolcu Taşımacılığı ZMS	400	0
Devlet Destekli Arıcılık	434.440	0
Dolu Sera	1.717.826	0
Devlet Destekli Sera	5.919.336	0
Devlet Destekli Bitkisel Ürün	421.602.187	8
Devlet Destekli Su Ürünleri	309.351	0
Devlet Destekli Hayvan Hayat	39.531.962	0
Hayvan Hayat	1.928.058	0
Kümes Hayvan Hayat	1.508	0
Devlet Destekli Kümes Hayvan Hayat	504.598	0
Devlet Destekli Küçükbaş Hayvan Hayat	4.978.642	0
Hastalık	4.347.208	0
Acil Sağlık	4.276.940	0
Yabancılar için Sağlık	12.755.646	0
Tamamlayıcı Sağlık	33.844.500	0
Yatarak Tedavi	2.841.441	0
Yatarak ve Ayakta Tedavi	31.003.059	0
Sağlık	540.576.446	12
Yatarak Tedavi	81.827.627	0
Yatarak ve Ayakta Tedavi	458.748.818	9
Seyahat Sağlık	12.825.882	0
TOPLAM	4.360.418.076	100

Kaynak: TSB, Türkiye Sigorta Birliği, Genel Sigorta Verileri, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (15.02.2018).

2017 yılına ait tüm sigorta türlerinin ve prim üretimlerinin yer aldığı Tablo 3 incelendiğinde Zorunlu Trafik sigortasının %25 ile en büyük paya sahip olduğu, Motorlu Kara Taşıtları Sigortası diğer bir adıyla Kasko'nun %14 ile ikinci sırayı aldığı görülmektedir. Üçüncü sırada ise %12 ile Sağlık branşı öne çıkmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HEKİM MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI

3.1. Mesleki Sorumluluk Sigortası

3.1.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı ve Kapsamı

Meslek, bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş¹⁰⁴ veya aynı faaliyet grubunda bulunan kimselerin meydana getirdikleri sosyal topluluktur¹⁰⁵.

Mesleki sorumluluk ise, kişilerin yaptıkları iş (meslek) dolayısıyla tazminat ödeme olgusuyla ilgilidir. Bir başkasına verdiği zarardan dolayı tazminat ödemek zorunda kalan herkes, böyle bir sorumluluk kavramı içinde düşünülebilir. Gerçek veya tüzel kişiler ister doğrudan doğruya, ister dolaylı olarak üçüncü kişilere bedensel veya maddî zarar verebilirler. Bir kimsenin dikkatsizliği, ihmali veya kusuru ile ortaya çıkan bir hasar, bir diğer kişinin can veya mal bakımından zarar görmesine, bu zararı veren kişinin de sorumluluk altına girmesine neden olmaktadır.

Mesleki hizmet terimi özel yetenek, eğitim ya da bilgi ile müşteri ya da müvekkillere hizmet sağlamayı ifade etmektedir. Mesleki faaliyetin uygulama alanı çok geniştir¹⁰⁶. Mesleki sorumluluk poliçelerinin çoğunda, mesleki hizmet mesleği ifa ederken; çalışma, araştırma, değerlendirme, kıymetlendirme, danışma ve denetleme, inceleme, düzenleme, eğitim, raporlama, fikir ve öneri geliştirme, harita ve teknik resimler yapmak olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁷. Mesleki sorumluluk sigortalarını alan meslek sahipleri olarak; muhasebeciler, hekimler, avukatlar, aktüerler, mimarlar, gayri

¹⁰⁴ TDK Türkçe Sözlük, Ankara, 2005, s.1377.

¹⁰⁵ Türk Hukuk Lügati, 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1991, s.230.

¹⁰⁶ DORFMAN, a.g.e., s.74.

¹⁰⁷ Leon E. SHAPIRO, "Professional Liability Insurance", *Ashrae Journal*, October, 2004, s.59.

menkul değerlendirme uzmanları ve diğer mütevellî işlerini yapan uzmanlar, şirket yöneticileri, eczacılar olarak sıralanabilir¹⁰⁸.

Mesleki sorumluluk sigortası, “hata ve ihmal” ya da “meslek hatasına karşı” (malpractise) sigorta olarak literatürde yer almaktadır. Hata ve kasıtsız ihmaller mesleki faaliyeti ifa ederken sıklıkla gerçekleşmektedir. Bu nedenle her mesleğe özel olarak mesleki sorumluluk sigortalarının kapsamı oluşturulmaktadır. Mesleki sorumluluk sigortası mesleği ifa eden sigortalının mesleği ifa ederken oluşacak zararın ödeme zorunluluğunu üstlenmektedir. Zararın ödenmesinde hata ve ihmalde sorumluluk sigortası kapsamındadır¹⁰⁹.

Meslekî sorumluluk sigortası, meslekî faaliyetin yürütülmesi sırasında verilen zararları tazmin etmeyi amaç edinen bir sorumluluk sigortası türüdür¹¹⁰.

Mesleki konum, mesleğini yapan kişinin üçüncü kişilere göre profesyonel olması nedeniyle önem taşımaktadır. Mesleki konuma sahip olan kişi, mesleğinin ifası dolayısıyla sorumluluk yüklenmiş durumdadır¹¹¹. Mesleğini yapan kişiler, bu nedenle başkalarının zarar görmemesi için objektif olarak özen göstermek yükümlülüğü altında bulunmaktadır. Bu özen yükümlülüğü, hem taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinin konusunu oluşturan edimle ilgili ifa menfaatini hem de bunun dışında kalan kişi ve malvarlığı değerlerine zarar vermemeyi kapsamaktadır¹¹². Kişi, özen gösterme borcuna aykırı hareket ettiğinde ve bu nedenle zarar meydana geldiğinde zarar gören kişiye karşı

¹⁰⁸ DORFMAN, a.g.e., s.74.

¹⁰⁹ Emmett J. VAUGHAN and Therese VAUGHAN, **Fundamentals of Risk and Insurance**, John Wiley & Sons, Inc, 2007, s. 527; DORFMAN, a.g.e., s.174.

¹¹⁰ Tamer BOZKURT, **Sigorta Hukuku**, 8. Baskı, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Aralık, 2014, s.203.

¹¹¹ Erkan EREN, “Derecelendirme Kuruluşları Tarafından Verilen Notlar Sebebiyle Üçüncü Kişilerin Uğrayabileceği Zararlardan Kaynaklanan Sorumluluğun Hukuki Niteliği”, **BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, 2010, s.135.

¹¹² Betül TİRYAKİ, “Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 3-4, Erzincan, 2008, s.272.

borçlanmış olunmaktadır. Kişi meydana gelen zarardan kendisinin sorumlu olmadığını ispat etmedikçe zararı ödemekle yükümlüdür.

Mesleğin gerektirdiği faaliyetleri yürütürken doğan zararları ödemek yükümlülüğünü; yani mesleki sorumluluğu sigortalatmak imkanı birçok meslek dalında mümkün olduğu gibi bazı meslek dallarında, mesleki sorumluluk sigortasını yaptırmak zorunlu tutulmuştur¹¹³.

Mesleki sorumluluk sigortasını, sigortalının sadece mesleğinin gerektirdiği faaliyetleri yürütürken doğan zararlar nedeniyle talep edilen tazminatlar için sigorta himayesi sunan sorumluluk sigortası olarak tanımlamak mümkündür¹¹⁴.

Bir başka tanıma göre mesleki sorumluluk sigortası, serbest meslek faaliyetlerinden doğan sorumluluğun sigortasıdır¹¹⁵. Bu sigorta türünde, sigortacı, sigorta ettirenin üçüncü kişilere ödemek zorunda olduğu tazminat riskini üstlenmektedir¹¹⁶.

Mesleki sorumluluk sigortalarının yükümlülüğü olarak tazminat kapsamındaki sigortalının hata ve ihmaller sonucunda ortaya çıkacak zararlardan korunması, müvekkil tarafından açılacak dava ve yargı masraflarının karşılanması ya da hata, ihmal, yanlışlık gerçekleşmesi durumunda ödenecek zararları teminat altına almaktadır. Koruma ve tazmin yükümlülüğü poliçenin sigorta ettiği meblağ ile sınırlandırılmıştır. Sigorta şirketinin koruma görevi, tazmin görevinden daha geniştir. Örneğin, sigorta şirketi sigortalısını davadaki iddialara karşı korumakta ve incelenme ile ortaya çıkan sonuçlarla zararı tazmin etme sorumluluğu taşımaktadır. Sigorta şirketi, sigortalının kasten ihmal

¹¹³ 1219 sayılı Kanunun ek 12'nci maddesine göre tabip, diş tabibi ve uzman tabipler, tıbbi kötü uygulama nedeniyle kendilerinden talep edilebilecek zararlar ile kurumlarınca kendilerine yapılacak rüculara karşı sigorta yaptırmak zorundadır.

¹¹⁴ Mertol CAN, **Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarına Genel Bir Bakış**, 1. Baskı, Ankara, 2006, s.15.

¹¹⁵ ŞENOCAK, a.g.e., s.1.

¹¹⁶ EREN, a.g.e., s.119.

davranışında bulunması durumunda ya da teminat dışında olan hallerden gerçekleşen zararların meydana gelmesi durumunda sigortalının zararını tazmin etmek zorunda değildir. Mesleki sorumluluk sigortasında teminat altına alınan ve teminat dışında olan şartlar sigorta poliçelerinde yer almaktadır¹¹⁷.

Mesleki sorumluluk sigortalarında genel şartlarla sınırların çizildiği sigortanın teminatları ve teminat dışı kalan halleri yazılıdır. Sigortalının öncelikle sigorta sözleşmesinden doğan sorumlulukları, hakları, teminatları ve sorumlulukları vardır. Sigorta poliçelerinde teminat altına alınmayan riskler sigorta kapsamında değildir. Böylelikle sigorta şirketi bu durumlarda gerçekleştirecek zararı ödememektedir. Sigortalının sigorta şirketine karşı tazminat ve savunma miktarının incelenmesi için sigortalının beyan yükümlülüğü vardır¹¹⁸.

Sorumluluk sigortalarında riskin olabilmesi için her şeyden önce “sigorta ettirenin malvarlığında bir kötüleşmenin meydana gelmesi veya en azından böyle bir kötüleşme olasılığının ortaya çıkmış bulunması” zorunlu olmaktadır. Sorumluluk sigortası bir ya da birkaç temel sorumluluk sebebi ile sınırlı olarak koruma sağlamaktadır. Bir sorumluluk sigortasının kapsadığı sorumluluk zaman ve yer bakımından sınırlandırılmaktadır. Sigortacının koruması, ancak sözleşmedeki öngörülen zaman dilimi içinde ve yine sözleşmede öngörülen yerlerde ortaya çıkan sorumlulukları içermektedir¹¹⁹.

Görüldüğü üzere; mesleki sorumluluk sigortası sigortacıya da sigorta ettirene de karşılıklı sorumluluk yükleyen bir sözleşmedir. Sigorta ettiren sigorta primini ödemek, sigortacı ise riziko gerçekleştiğinde sigorta tazminatını ödemek durumundadır. Sigortacı, mesleki sorumluluk sigortasını yaptırmış bir kişiden çok daha farklı tazminat talepleriyle karşılaştığı için üçüncü kişilerin haksız taleplerini karşılamamak konusunda

¹¹⁷ ANONYMOUS, “Accountants Professional Liability Insurance”, **Rough Notes**, Jul, 2007, s.150.

¹¹⁸ SHAPIRO, a.g.e., s.59-60.

¹¹⁹ Samim ÜNAN, **İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko**, 1. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 1998, s.27.

uzmanlaşmaktadır. Tek bir bireyin katlanacağı sorumluluğun ekonomik kaybı aynı tehlikeye maruz kişiler arasında paylaştırılmaktadır.

3.1.2. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tarihi Gelişimi

Mesleki sorumluluk sigortası, Avrupa’da 19. yüzyılın sonlarından itibaren uygulanan bir sigorta dalı olmasına rağmen Türkiye’de bu sigorta dalı gerektiği kadar ilgi görmemiş; genel şartları dahi 2006 yılına gelinceye kadar yayımlanmamıştır.

Türkiye’de sigorta genel şartlarını belirlemek yetkisi Hazine Müsteşarlığı’na verildiğinden, avukat, hekim, mimar-mühendis, mali müşavir-serbest muhasebecilerin meslek örgütleri 2005 yılında Hazine Müsteşarlığı ile bu mesleklerin tümünü kapsayacak şekilde genel şartlar hazırlanıp yayımlanması için toplantılar yapmışlar; nihayet Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları 2006 yılında Hazine Müsteşarlığı’nın bağlı olduğu Devlet Bakanlığı tarafından yayımlanmış; mesleki sorumluluk sigortasına, Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigortası Umumi Şartları’nın uygulanmasından vazgeçilmiştir¹²⁰.

1971 yılına gelindiğinde özel bir hastane, bünyesinde gerçekleştirilen tıbbi girişimlerden doğabilecek sorumluluğu için sorumluluk sigortası yaptırmıştır. Yaptırılan bu sigorta, aynı zamanda bünyesinde çalışan hekimlerin mesleğini icra ederken doğabilecek sorumluluklarını teminat altına aldığından ilk mesleki sorumluluk sigortası olarak kabul edilmiştir¹²¹.

Noterlerin meslek örgütü olan Türkiye Noterler Birliği, 1991 yılında Hukuki Sorumluluk Fonu Yönetmeliği ile noterlerin hukuki sorumluluk fonu adıyla bir fon

¹²⁰ Fatih KÖSEKAYA, “Anonim şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Mesleki Sorumluluk Sigortası”, **Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012, s.15.

¹²¹ Feridun ÖZÜNAL, “Mesleki Sorumluluk Sigortasının Reasüransı”, Küresel Sigorta Piyasaları ve Türk Sigorta Sektörünün Rekabet Gücü Bildiri Kitabı, İstanbul, 2006, s.231’den aktaran Güllü TURGAZ, “Sağlık Sektöründe Mesleki Sorumluluk Sigortası Uygulaması”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, s.23.

kurmuştur. Bu Fon'un amacı, kanuni dayanağı 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 162. maddesi olan noterlerin hukuki sorumluluğunu karşılamaktır. Nitekim Fon'un kurulmasına ilişkin yönetmeliğin ikinci maddesinde, noterlik görevini yüklenen kişilerin noterlik görevini ifa ederken ihmali davranışları ile başkasına verdikleri zararın teminat kapsamında kaldığı belirtilmiştir.

2006 yılında mesleki sorumluluk sigortası genel şartlarına bağlı olarak Hekim Mesleki Sorumluluk Sigortası Klozu yayımlanmıştır. Sağlık alanında mesleki sorumluluk sigortası için gelişmeler bununla sınırlı kalmamış; 2010 yılında 5947 sayılı Kanunun 8. maddesi ile 1219 sayılı Kanuna ek 12. madde eklenmiş; eklenen bu madde ile; kamu ve özel sağlık kurum ve kuruluşlarında çalışan tabip, uzman tabip, diş tabiplerine tıbbi kötü uygulamalar ile başkalarına verebilecekleri zararları karşılamak üzere dünyadaki genel temayüle uyularak¹²² mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorunluluğu getirilmiştir.

Avukatlık mesleğinde mesleki sorumluluk sigortasının uygulanmaya başlanması küreselleşme sonucunda meydana gelmiştir. Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum sağlamak üzere yaptığı hukuki düzenlemeler ile Türkiye'ye turistik amaçlarla gelen yabancıların avukatlık hizmetinden yararlanmak üzere yaptıkları müracaatlarda avukatlık mesleki sorumluluk sigortası şartını öne sürmeleri avukatların mesleki sorumluluk sigortasına ilgi duymalarına sebep olmuştur¹²³.

Türkiye Barolar Birliği, 2006 yılında, Avukatlık Kanunu'nda değişiklik yapılarak avukatlar için mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorunluluğu getirilmesini önermiş; ancak aradan geçen zaman diliminde bu yönde bir değişiklik

¹²² TBMM, "Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu" (1/715), <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss418.pdf>, (06/04/2018), s.5.

¹²³ www.meslekisigortam.com, <http://www.meslekisigortam.com/haber-343-avukat-mesleki-sorumluluk-sigortasi.html>, (06/04/2018).

yapılmamıştır. 2009 yılında mesleki sorumluluk sigortası genel şartlarına bağlı olarak Avukatlık Mesleki Sorumluluk Sigortası Klozu yayımlanmıştır.

1989 yılında yürürlüğe giren 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 12. maddesine göre yeminli mali müşavirler, yaptıkları tasdikin doğru olmaması nedeniyle oluşan vergi kayıp ve cezalarından vergi mükellefi ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludurlar. Yeminli mali müşavirler yanında, serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlerin de vergi kayıp ve cezalarından vergi mükellefi ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumluluğu bulunmaktadır. Vergi mükellefinden tahsil edilemeyen vergi kayıp ve cezaları için serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavire müracaat edilebilmektedir. İşte bu nedenle bu meslekleri icra edenlerin karşılaştıkları sorunların¹²⁴ ve sorumlulukları doğduğunda ödemek zorunda kaldıkları meblağların büyüklüğünün¹²⁵ başka mesleklerle karşılaştırılamayacak kadar büyük ve ağır olduğu ileri sürülmüştür. Serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir için mesleki sorumluluk sigortasının uygulanabilmesi için 2007 yılında genel şartlara bağlı Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Mesleki Sorumluluk Sigortası Klozu yayımlanmıştır.

Hekim, avukat ve serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler için mesleki sorumluluk sigortası klozu yayımlandığı halde mimar ve mühendisler için ayrıca genel şartlara bağlı kloz yayımlanmamıştır.

2011 yılında kabul edilen ve 01/07/2012 tarihinde yürürlüğe girecek olan 6102 sayılı TTK'nin 361. maddesinde anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin mesleki (hukuki) sorumlulukları için mesleki sorumluluk sigortası yaptırılabilmesine dair hükme yer verilmiştir. Bu hüküm ile birlikte uygulaması yeni başlayan anonim şirket

¹²⁴ Tamer BUDAK, "Meslek Mensuplarında Mesleki Sorumluluk Sigortası", *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 22, 2005, s.5.

¹²⁵ BUDAK, a.g.e., s.7.

yönetim kurulu üyeleri için mesleki sorumluluk sigortasının gelecekte geniş bir uygulama alanı bulacağı beklenmektedir¹²⁶.

2003 yılında yürürlüğe giren 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 30. maddesi ile enstitü nezdinde patent ve marka vekili olarak çalışacak kişilerin mesleki sorumluluk sigortası yaptırmayı zorunluluğu getirilmiştir.

Sigorta yaptırmak isteyen kimseye hazırlık çalışmalarının ardından, ihtiyaçlarına uygun sözleşmeyi öneren ve bu şekilde sözleşmenin gerçekleşmesine aracılık eden veya sözleşmeyi sigorta ettirenin adına ve hesabına yapan, rizikonun meydana gelmesi halinde tazminatın ödenmesi için gerekli işlemleri yapan, sigortacıdan bağımsız gerçek ya da tüzel kişi olan brokerların¹²⁷ mesleki faaliyetlerinden dolayı sigortalılara verebilecekleri zararlara karşı mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorunda oldukları 2008 tarihli Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği'nin 9. maddesinde belirtilmiştir.

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin¹²⁸ 7. maddesi ile sigorta acenteleri için zorunlu mesleki sorumluluk sigortası öngörülmüştür. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 36. maddesi ile bağımsız denetim kuruluşlarının mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak yükümlülüğü altında bulundukları yönünde düzenleme getirilmiş; aynı maddede değerlendirme, derecelendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının bankaların talebi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun gerekli görmesi halinde mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorunda oldukları belirtilmiştir. BDDK, Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin 15. maddesinde 2007 yılında değişiklik yaparak değerlendirme kuruluşlarına mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorunluluğu getirmiştir.

¹²⁶ KUBİLAY, a.g.e., s.140.

¹²⁷ Mehmet ÖZDAMAR, "Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği", **AUHFD**, 2008, s.532.

¹²⁸ 14/04/2008 tarihli ve 26847 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanan "Sigorta Acenteleri Yönetmeliği".

Mesleki sorumluluk sigortası, 2000’li yıllara kadar yeterince gelişme imkanı elde edememiştir; ancak Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum sağlamak üzere mevzuatta yapılan değişiklikler, özellikle bazı zorunlu sigortaların kabul edilmesi, mesleki sorumluluk sigortasının gelişmesine ivme kazandırmıştır.

3.1.3. Meslekî Sorumluluk Sigortasının Türleri

Meslekî sorumluluk sigortası yukarıda, “sigortalının sadece mesleğinin gerektirdiği faaliyetleri yürütürken doğan zararlar nedeniyle talep edilen tazminatlar için sigorta koruması sunan, serbest meslek faaliyetlerinden doğan sorumluluğun sigortası” olarak tanımlanmıştı. Bu tanımdan hareketle, teorik olarak, icrası sırasında üçüncü kişilere zarar verilebilecek her serbest meslek türü için bir meslekî sorumluluk sigortası oluşturulabilir. Bunlardan en yaygın olanları, hekimler, avukatlar, mühendisler, mimarlar, yeminli malî müşavirler, serbest muhasebeci ve malî müşavirler, noterler vb. için oluşturulan meslekî sorumluluk sigortalarıdır. Bunları kendi içlerinde “isteğe bağlı/zorunlu”, ya da “sağlık ile ilgili/sağlık dışı” gibi değişik şekillerde kategorize etmek mümkündür.

Tablo 4’te meslekî sorumluluk sigortaları, “*Genel Şartlara tâbi meslekî sorumluluk sigortaları*” ve “*Genel Şartlara ek şart getirilen meslekî sorumluluk sigortaları*” olmak üzere ikili bir ayrıma tâbi tutulmuşlardır.

Tablo 4: Mesleki Sorumluluk Sigortası Türleri

Meslekî Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarına Tâbi Meslekî Sorumluluk Sigortaları¹²⁹	Genel Şartlara Ek Şart Getirilen Meslekî Sorumluluk Sigortaları
1. Mühendis, Mimar Meslekî Sorumluluk Sigortası 2. Sayısal Kadastro ve ÇED Raporu Hazırlama Meslekî Sorumluluk Sigortası 3. İş Güvenliği Uzmanları Meslekî Sorumluluk Sigortası 4. Yönetim Kurulu Üyeleri ve Yöneticiler Meslekî Sorumluluk Sigortası 5. Bağımsız Denetim Meslekî Sorumluluk Sigortası 6. Değerleme Kuruluşları Meslekî Sorumluluk Sigortası 7. Patent/Marka Vekilliği Meslekî Sorumluluk Sigortası 8. Noterlik Meslekî Sorumluluk Sigortası	1. Avukatlık Meslekî Sorumluluk Sigortası 2. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Meslekî Sorumluluk Sigortası 3. Hekimlik Meslekî Sorumluluk Sigortası 4. Sigorta Acenteleri Meslekî Sorumluluk Sigortası

Kaynak: TSB, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, <http://www.tsb.org.tr/default.aspx>, (01.05.2018).

3.1.4. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigorta Türleri İçindeki Yeri

6102 sayılı TTK'ya sorumluluk sigortasının nerede düzenlendiğine baktığımızda, sorumluluk sigortasının zarar sigortalarının altında düzenlendiğini görmekteyiz. Bu durum, 6102 sayılı TTK'nin sorumluluk sigortasını, zarar sigortası olarak kabul etmesinden kaynaklanmaktadır. Buna göre sorumluluk sigortasının bir türü olan mesleki sorumluluk sigortası, TTK'nin kabulüne göre zarar sigortası niteliğinde bulunmaktadır.

Zarar sigortalarının amacı rizikonun gerçekleşmesiyle ortaya çıkan zararın giderilmesi olduğundan, sigorta ettirene, ortaya çıkan zarardan daha fazlasının sigortacı tarafından ödenmesi öngörülmemektedir. Zenginleşme yasağı prensibi olarak adlandırılan bu ilkenin, zarar sigortalarını idare eden en önemli ilke olduğu öne

sürülmüştür¹²⁹. Öğretide, sigorta bedelinin sigorta değerinden yüksek olması hali olarak tanımlanan aşkın sigorta¹³⁰, 6102 sayılı TTK'nin 1463. maddesi ile geçersiz sayılmıştır.

Sigorta bedeli, sigorta değerinden az ise eksik sigorta halinden bahsedilebilir. Sigorta değerinin tamamı zayi olmuşsa, sigorta ettirene sigorta sözleşmesinde belirtilen sigorta bedeli ödenmektedir¹³¹. Sigorta değerinin tamamı değil bir kısmı zarar görmüşse yapılacak ödemenin nasıl hesaplanacağını 6102 sayılı TTK 1462. maddesi düzenlemiştir. Bu düzenlemeye göre, aksine sözleşmede hüküm yoksa, sigortacının sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranına göre tazminat ödenmektedir.

Eksik sigorta halinde tazminatın hesaplanmasına ilişkin şu örnek verilebilir: Bir şirkette bulunan elektronik cihazlar yangına karşı 400 Bin TL sigorta bedeli ile sigortalandıktan sonra şirkette yangın meydana gelmiş ve 150 Bin TL değerinde elektronik cihaz yanmıştır. Sigorta eksper, fabrikada bulunan makinelerin 800 Bin TL değerinde olduğunu, %50 eksik sigorta bulunduğunu tespit etmiştir. Eksik sigorta bulunması nedeniyle sigorta bedeli her ne kadar 400 Bin TL ve meydana gelen zarar da bu değer altında olsa da sigorta ettirene 150 Bin TL değil; % 50 eksik oran ile 75 Bin TL ödeme yapılacaktır¹³².

Gerek aşkın sigorta gerek eksik sigorta halinin varlığının öne sürülebilmesi için mutlak suretle sigorta bedelinin ve sigorta değerinin karşılaştırılması gerekmektedir. Eksik sigortaya ilişkin hükmün sorumluluk sigortalarına uygulanıp uygulanamayacağı hususu tartışmalı olmakla birlikte¹³³, sigortacı ve sigorta ettiren tarafından sigorta bedeli, sözleşmede belirtilmemiş ise sigorta bedelinin sigorta değeri ile karşılaştırılması mümkün olmayacağından artık eksik sigortanın sorumluluk sigortalarında uygulanması

¹²⁹ ŞENOCAK, a.g.e., s.18.

¹³⁰ Serdar HIZIR, "Türk Ticaret Kanunu'nda Yer Alan Mal Sigortalarına İlişkin Muhtelif Hüküm ve İlkelerin Sorumluluk Sigortasına Uygulanabilirliği", **Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi**, Sayı: 86, 2009, s.292.

¹³¹ HIZIR, a.g.m., s.293.

¹³² Şebnem URALCAN, **Sigorta Uygulamaları**, 1. Baskı, Eskişehir, 2005, s.120.

¹³³ Özdemir AKMUT, **Hayat Sigortası, Teori ve Türkiye'de Uygulama**, Ankara, 1980, s.293.

imkanının kalmadığı belirtilmiştir¹³⁴. Buna göre eksik sigortanın sorumluluk sigortasında uygulanabilmesi için sigorta bedelinin taraflarca sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir.

Aynı menfaatin, aynı rizikolara karşı, aynı süre için, birden fazla sigortacıya aynı veya farklı tarihlerde sigorta ettirilmesi halinde (çifte sigorta), sigorta ettirene zenginleşme yasağı prensibi uyarınca yalnız bir sigorta bedeli ödenir; daha fazlası ödenmemektedir. Çifte sigortanın yasak olduğuna ilişkin hüküm 6102 sayılı TTK'nin 1465. maddesinde yer almaktadır.

Mesleki sorumluluk sigortasının aktif sigortası mı, pasif sigortası mı olduğu hususuna gelince, mesleki sorumluluk sigortası, aktifin sigortası-pasifin sigortası tasnifi içerisinde pasifin sigortası kısmında yer almaktadır. Sorumluluk sigortası, bir yönüyle kanuni borçlara karşı sigorta; diğer bir yönüyle somut kayıp ihtimaline karşı bir sigortadır¹³⁵.

Rizikonun konusuna göre yapılan sınıflandırma esas alındığında, mesleki sorumluluk sigortasının, malvarlığı sigortaları içinde yer aldığı söylenilebilir. Zira, mesleki sorumluluk sigortası, şahıs sigortaları gibi kaza, hastalık, işsizlik, yaşlılık ve ölüm gibi riskler nedeniyle kişisel gelirin azalması veya tamamen durması halinde kendi kendine yardım prensibi kapsamında sözleşmede öngörülen meblağın ödenmesini amaçlamamakta, rizikonun gerçekleşmesi ile birlikte sigortalının malvarlığında meydana gelebilecek azalmaları önlemeyi amaçlamaktadır.

¹³⁴ Kemal ŞENOCAK, “Türk Ticaret Kanunu’nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği”, **AUHFD**, 2009, s.201.

¹³⁵ ŞENOCAK, a.g.e., s.65.

3.2. Hekimin Mesleki Sorumluluk Sigortası

3.2.1. Avrupa Birliği Genelindeki Uygulamalar

Hekim mesleki sorumluluk sigortası ile tıbbi yanlış uygulamalar (medical malpractice) teminat altına alınmaktadır. Dünya Tabipler Birliği'ne göre tıbbi yanlış uygulama, hekimin teşhis ve tedavi sırasında standart uygulamayı yapmaktan kaçınması, yeteneklerindeki eksiklikler veya hastayı tedavi etmemesi gibi içeriklerle tanımlanmaktadır¹³⁶.

Avrupa Birliğinde, sağlık personelinin mesleki sorumluluk sigortası uygulamaları hakkında tüm üye ülkeleri sorumluluğu altına alan özel bir düzenlemesi bulunmamaktadır. Bütün üye ülkelere uygulanması talep edilen doğrudan bir düzenleme olmaması nedeniyle, birbirine benzer uygulamalar olmakla birlikte, her ülke bu konudaki düzenlemelere kendi ulusal ve hukuksal tanzimleriyle özel bir yaklaşım sergilemektedir.

Sağlık sektöründeki ve mesleki sorumluluk sigortası değerlendirildiğinde; özel hastanelerde çalışacak olan doktorların mesleki sorumluluk sigortası yaptırmadıkları takdirde çalışma ruhsatı alamadığı ülkeler mevcuttur. Bu ülkelere örnek olarak; *Almanya, Lüksemburg ve Hollanda* gösterilmektedir. Ayrıca, *Avusturya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Polonya, İspanya ve Slovakya* gibi bazı ülkelerde ise; mesleğinden kaynaklanan hata sebebiyle oluşan hasar tazminatının ilgili sağlık hizmet sunucuları, kısmen de hayat sigortası harici hizmet veren sigorta şirketleri tarafından özel bir sigorta poliçesi kapsamında ödenmektedir¹³⁷. Görüldüğü üzere hekim sorumluluk sigortası bazı ülkelerde zaruri, bazılarında ihtiyaridir.

¹³⁶ Dünya Tabipler Birliği, 44. Genel Kurul, Tıpta Yanlış Uygulama Konulu Duyuru (Malpractice), Fransa, 1992, s.1.

¹³⁷ Ali Rıza TÜMER, Ramazan AKÇAN ve Emre KARACAOĞLU, “Ülkemiz ve Dünyadaki Örnekleri İle Hekim Mesleki Sorumluluk Sigorta Sisteminin Değerlendirilmesi”, **Hacettepe Tıp Dergisi**, 2011, Sayı: 1, Cilt: 42, s. 36.

Meslek hatası neticesinde meydana gelen hasarın varlığının ve düzeyinin tespiti ve tazminatın belirlenmesi hususunda Avrupa Birliğinde İsveç/İskandinav sistemi ve mahkeme sistemi şeklinde iki farklı yaklaşıma dikkat edilmektedir. İskandinav modeli olarak ifade edilen sistemde; mahkemeye yansıtılmadan özel bir yasa ile işletilen bilirkişi ve taraflardan meydana gelen bir heyet tarafından değerlendirilmektedir. İtalya, Almanya, Fransa, Portekiz gibi ülkelerde ise Türkiye'deki gibi mahkeme sistemi uygulanmaktadır.

Kural olarak haksız fiil sorumluluğu kusura dayalı sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, haksız fiil sorumluluğuna dayalı olarak açılan davalarda, zarar gören hasta, hekimin kusurlu olduğunu ispatlamak zorundadır. Ancak sözleşmeye dayalı sorumluluk iddiasıyla açılan davada ise; aleyhine dava açılan hekim kusurlu olmadığını ispatlamak zorundadır. Bu açıdan bakıldığında, sözleşmeye dayalı sorumluluk halinin hastalarının lehine olduğunu söylemek mümkündür.

Avrupa Birliği üye devletlerinin bazılarında kusura dayalı tazmin sistemi kabul edilirken bazılarında kusura dayanmayan tazmin söz konusudur. Buna göre; bazı ülkeler kusur varsa zararı tazmin etmektedir. Kusur yok ise; ödeme yapılmamaktadır. Bazı ülkeler ise, sağlık hizmetinin verilmesi sırasında zarara uğrayan hastaların her türlü zararlarını karşılamaktadırlar. Bunu sosyal devletin bir ilkesi olarak benimsemişlerdir. Bir kısım ülkeler de ise; karma sistem uygulamaktadır¹³⁸.

Kusura dayanmayan, sadece mağdurun gördüğü zararı karşılamaya yönelik sistemlerin uygulandığı başlıca AB ülkeleri İsveç, Yeni Zelanda ve İngiltere'dir¹³⁹.

Kuzey Avrupa Ülkeleri¹⁴⁰, hekim sorumluluk sigortasının problemleri noktalarından kurtulabilmek için "hasta sigortası" sistemini oluşturmuşlardır. Hasta

¹³⁸ Mehmet DEMİR, "Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu", **AUHF Dergisi**, S:3, C:57, 2008, s.244.

¹³⁹ Sermet KOÇ, Tıbbi Uygulama Hataları (Dr. Haşan Çankaya Anısına), İstanbul Tabip Odası, İstanbul, 2012, s.63.

sigortasında, hastanın isteği hekime karşı değil, sigortacıya karşıdır. Çünkü sigorta, doktorun sorumluluğunu değil, hastanın tedavi rizikosunu sigortalamaktadır. Sigortacı, sigorta ettireni, kötü tedavi sonuçlarına karşı sigortalamaktadır¹⁴¹. Bu sigortada amaç pahalı dava masraflarından ve artan talep sayısının dava kalabalığına neden olmasına engel olarak zarar gören hastaya tazminatın derhal ödenmesini sağlamaktır.

Görüldüğü gibi; rizikonun gerçekleşme zamanı ile ilgili olarak ülkeden ülkeye değişen uygulamalar görülmektedir. Yaygın olarak zarar olayı esaslı ve talep olayı esaslı uygulamalar mevcuttur.

3.2.2. Türkiye’de Mesleki Sorumluluk Sigortasına İlişkin Rakamsal Değerler

Meslekî sorumluluk sigortası, Avrupa’da 19. yüzyılın sonlarından itibaren uygulanan bir sigorta dalı olmasına rağmen, Türkiye’de gerektiği kadar ilgi görmemiş ve genel şartları dahi 2006 yılına gelinceye kadar yayımlanmamıştır. Türkiye’de sorumluluk sigortalarının, dolayısıyla meslekî sorumluluk sigortalarının gelişmesindeki bu gecikmenin nedenleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır¹⁴²:

- Sorumluluğun ilgili faaliyet ve mesleklere göre yasalarla açık bir şekilde tanımlanması yapılırken, bu sorumlulukları karşılayacak zorunlu sigortanın da getirilmemiş olması,
- Sorumluluk sigortasında rizikonun ne derece ağır sonuçlar vereceğini önceden tahmin etmek oldukça güç olduğundan, bazen çok ağır sonuçların doğabileceğini göz önüne alan sigortacının risk seçiminde güçlük çekmesi,
- Eğitim ve sorumluluk duygusunun eksikliği,

¹⁴⁰ Danimarka, Estonya, İsveç, Finlandiya, İzlanda, Letonya, Litvanya ve Norveç Kuzey Avrupa ülkeleri olup bunlardan İzlanda ve Norveç AB üyesi ülkelerden değildir.

¹⁴¹ DURU, a.g.e., s.96.

¹⁴² Zihni METEZADE, “Meslekî Sorumluluk Sigortaları Hekimlerin Meslekî Sorumluluğu ve Değerlendirme”, **Birlik’ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını**, S.12, 2008, s.31-32.

- Tüketicilerin de yeterince bilinçlenmemiş olması ve zarara uğrayanların haklarını takipte karşılaştıkları hukukî ve malî güçlükler, hakların alınmasındaki gecikmeler.

Türkiye Sigorta Birliği kategorik olarak meslekî sorumluluk sigortalarını “*genel sorumluluk*” branşı içerisinde göstermektedir. Bu branşa ilişkin, 2017 ile 2014 yılları arasında yapılan sigorta teminat adetleri, toplanan direkt prim tutarları ve sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarları Tablo 5, 6 ve 7’de görülmektedir.

Tablo 5: Genel Sorumluluk Sigortalarında Teminat Adetleri (2014-2017)

Branş Adı	TÜM ŞİRKETLER			
	2014	2015	2016	2017
İşveren Mali Sorumluluk	295.524	339.533	332.285	352.302
Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	2.591.575	2.644.007	2.617.861	2.642.389
Asansör Kaza Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	2.229	3.966	5.306	5.670
Çevre Kirliliği Mali Sorumluluk	17	24	27	38
Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk	128	106	129	164
Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk	44.420	54.175	56.083	67.097
Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS	129.019	128.547	128.721	130.023
Özel Güvenlik Mali Sorumluluk	14.167	11.541	10.948	13.825
Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk	0	0	0	0
Mesleki Sorumluluk	302.609	273.732	263.127	427.268
Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk	439	534	523	563
Yapı Denetimi Zorunlu Mali Sorumluluk	0	0	0	0
Denizyolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Mali Sorumluluk	1.347	12	61	90
GENEL SORUMLULUK TOPLAM	3.381.475	3.456.178	3.415.070	3.639.428

Kaynak: TSB Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (01.05.2018).

Tablo 6: Genel Sorumluluk Sigortalarında Prim Üretimi (2014-2017)

Branş Adı	2014	2015	2016	2017
İşveren Mali Sorumluluk	168.622.903	214.136.740	244.390.391	307.715.166
Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	284.181.721	323.958.531	336.029.609	403.168.724
Asansör Kaza Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Sorumluluk	184.345	331.238	363.248	406.830
Çevre Kirliliği Mali Sorumluluk	295	563	621	112.833
Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk	3.341.284	3.396.767	3.125.822	4.015.965
Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk	29.858.140	37.987.455	45.135.320	56.837.651
Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS	48.032.110	47.897.559	48.267.453	79.156.752
Özel Güvenlik Mali Sorumluluk	4.189.298	4.103.134	4.465.727	5.138.326
Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk	0	0	0	0
Mesleki Sorumluluk	91.222.296	119.692.904	129.517.838	161.637.497
Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Mali Sorumluluk	4.016.166	6.497.475	4.691.386	5.564.476
Yapı Denetimi Zorunlu Mali Sorumluluk	0	0	0	0
Denizyolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Mali Sorumluluk	758.984	8.051	77.954	100.838
GENEL SORUMLULUK TOPLAM	634.407.542	758.010.417	816.065.370	1.023.855.057

Kaynak: TSB Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (01.05.2018).

Tablo 7: Mesleki Sorumluluk Sigortaları Kar/Zarar Hesabı (2014-2017)

YILLAR	GELİR	GİDER	KAR/ZARAR
2014	268.416.701	-429.561.791	-161.145.090
2015	403.097.550	-373.258.064	29.839.487
2016	417.981.573	-504.087.436	-86.105.863
2017	449.564.077	-536.231.283	-86.667.206

Kaynak: TSB Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, <https://www.tsb.org.tr/gelir-tablosu.aspx?pageID=911>, (01.05.2018).

Tablo 5, 6 ve 7 birlikte incelendiğinde; yapılan teminat adetlerinde yıllara göre ciddi bir eğilimin oluşmadığı ancak, gerek direkt prim üretiminde, gerekse mesleki sorumluluk sigortaları kar/zarar tutarlarında yıllara göre bir artış olduğu görülmektedir.

Teminat adetleri açısından bakıldığında, genel sorumluluk branşı 2014 yılında 3.381.475 adet olarak görülmekte iken, meslekî sorumluluk sigortaları 302.609'unu kapsamaktadır. Genel sorumluluk branşı içerisinde üçüncü şahıslara karşı mali sorumluluk sigortasından sonra gelen en büyük payın mesleki sorumluluk sigortasında olduğu görülmektedir. Bu rakam genel sorumluluk branşı içinde 2017 yılında 3.639.428 adet iken, mesleki sorumluluk sigortası yine aynı yılda az miktarda bir artış göstererek 427.268'lik bir yer tutmaktadır.

Direkt prim üretimleri açısından bakıldığında, meslekî sorumluluk sigortaları 2014 yılında 91.222.296 iken 2017 yılında yaklaşık iki katına çıkarak 161.637.497'e ulaştığı görülmektedir. Bu arada genel sorumluluk branşı toplamda 2014 yılında, 634.407.542'lik bir yer tutarken bu durum 2017 yılında 1.023.855.057 olarak artışa geçmiştir.

Sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarlarına bakıldığında ise, meslekî sorumluluk sigortaları 2014 yılında -161.145.090TL zararı gösterirken 2017 yılında bu rakam yarı yarıya inerek -86.667.206TL olarak görülmektedir.

Meslekî sorumluluk sigortalarına ilişkin 2017-2014 yıllarında yapılan sigorta teminat adetleri, sigorta şirketlerince elde edilen direkt prim üretimi ve sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarları Tablo 8'de belirtilmektedir.

Tablo 8: Mesleki Sorumluluk Sigortası Verileri (2014-2017)

	2014	2015	2016	2017
Teminat Adetleri	302.609	273.732	263.127	427.268
Prim Üretimi	91.222.296	119.692.904	129.517.838	161.637.497
Kar/Zarar	-161.145.090	29.839.487	-86.105.863	-86.667.206

Kaynak: TSB Türkiye Sigorta Birliği, <https://www.tsb.org.tr/gelir-tablosu.aspx?pageID=911>, (01.05.2018).

Meslekî sorumluluk sigortasının 2017-2014 yılları arasındaki verilerine bakıldığında, sigorta teminat adetleri ve sigorta şirketlerince elde edilen direkt prim üretimi sürekli bir artış olduğu için, sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarlarında yıllar geçtikçe zarar bedelinin düşüşe geçtiği görülmektedir. Diğer yandan sigorta şirketlerinin elde ettiği primler ile kar/zarar bedelleri arasındaki farklılığın dikkat çekici olduğu görülmektedir.

3.3. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası İstatistik Bilgileri

Türkiye Sigorta Birliği'nin kategorik olarak gösterdiği meslekî sorumluluk sigortaları içerisinde yer alan Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası branşının 2014 – 2017 yılları arasındaki prim üretimi Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9: Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Prim Üretimi (2014-2017)

TÜM ŞİRKETLER			
2014	2015	2016	2017
48.032.110	47.897.559	48.267.453	79.156.752

Kaynak: TSB Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (08.07.2018).

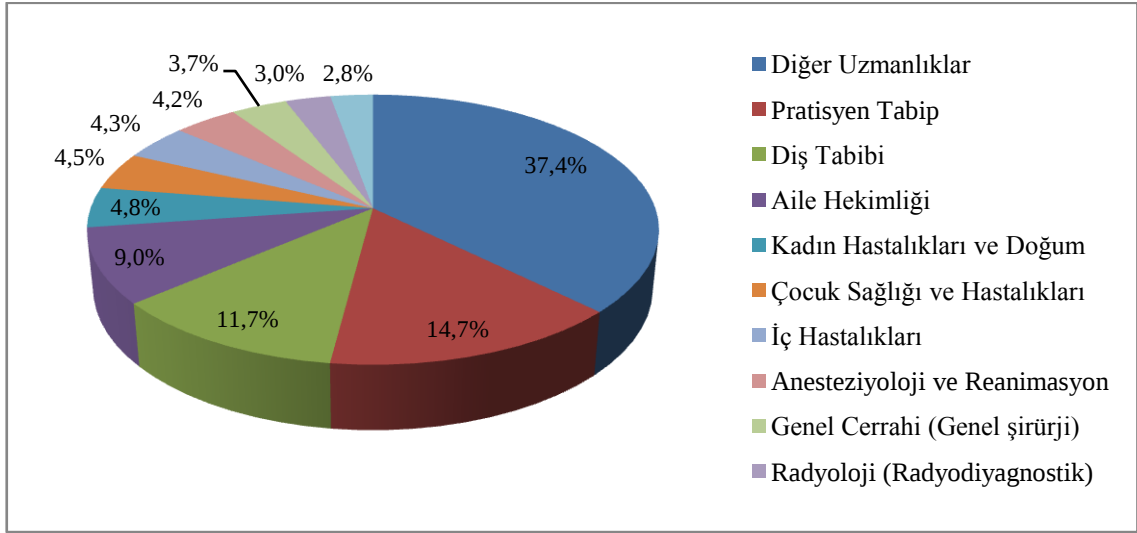
Tablo 9'a göre 2014, 2015 ve 2016 yıllarında prim üretiminde çok ciddi farklılıklar görünmez iken, 2017 yılında bir önceki yıllara göre yaklaşık 2 katına yakın bir prim üretim artışı görülmektedir.

Tablo 10: Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında Poliçe Bilgileri (2014-2017)

Uzmanlık Dalı	2014	2015	2016	2017
Diğer Uzmanlıklar	48.570	48.396	48.382	48.509
Pratisyen Tabip	19.051	19.467	19.857	21.371
Diş Tabibi	15.149	14.629	14.419	14.121
Aile Hekimliği	11.631	11.805	11.618	11.403
Kadın Hastalıkları ve Doğum	6.236	6.171	6.215	6.326
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	5.898	5.767	6.135	6.320
İç Hastalıkları	5.651	5.580	5.749	5.724
Anesteziyoloji ve Reanimasyon	5.450	5.389	5.463	5.509
Genel Cerrahi (Genel Şirürji)	4.757	4.609	4.528	4.502
Radyoloji (Radyodiyagnosik)	3.854	3.790	3.801	3.776
Göz Hastalıkları	3.699	3.628	3.571	3.586
Toplam	129.946	129.231	129.738	131.147

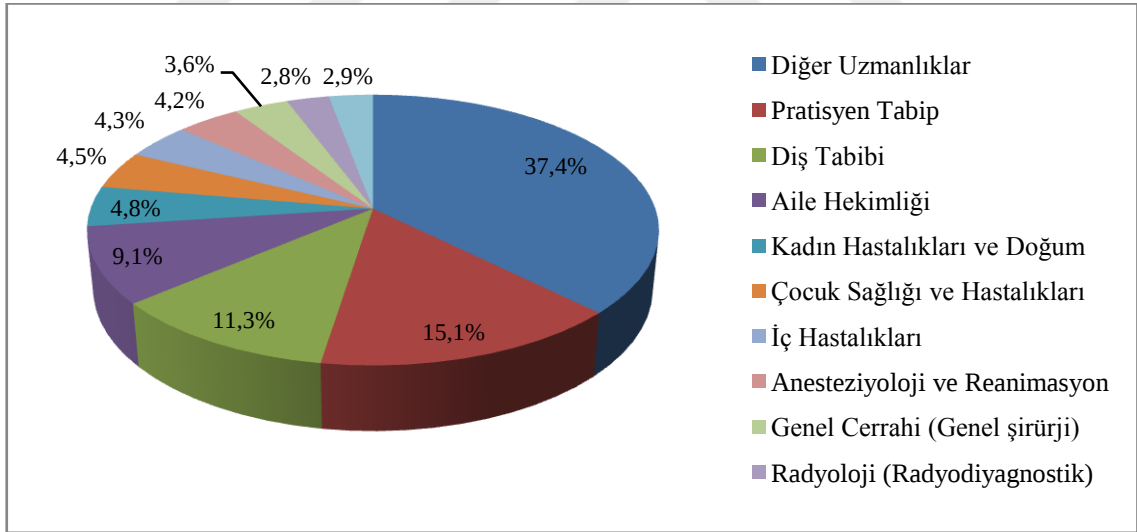
Kaynak: SBM Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS'i uzmanlık dallarına göre ayırmıştır. Buna göre Tablo 10'da poliçe bilgileri ayrıntılarıyla yer almaktadır. 11 uzmanlık dalına göre ayrılan tablo da tıpkı prim üretimlerine benzer bir sonuç görülmektedir. 2014 ile 2015 yılları arasındaki poliçe sayısında 715 adet düşüş görülmektedir. 2015 ile 2016 yılları arasında 507 adet yükselişe geçen poliçe sayısı 2016-2017 yılları arasında 1409 adet yükselişe diğer yıllara göre daha yüksek bir artış gösterdiği tespit edilmiştir.

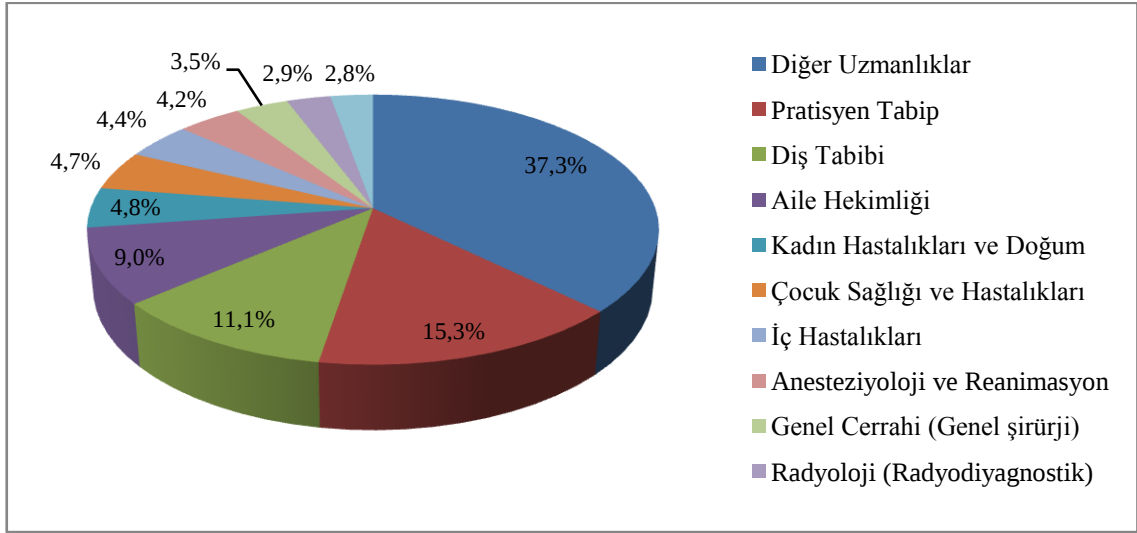
Grafik 1. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2014 Yılındaki Hasar Bilgileri

Kaynak: SBM Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

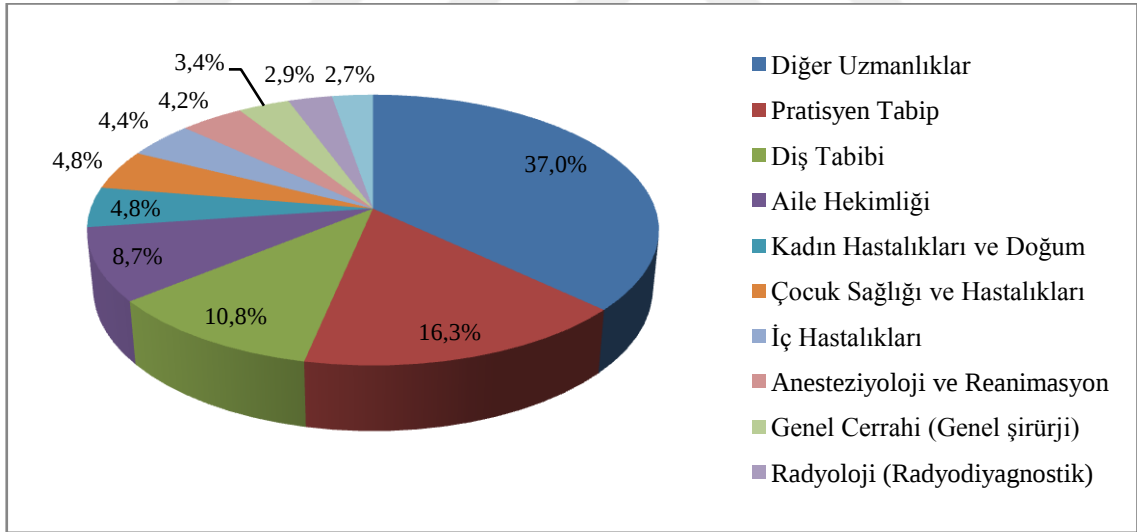
Grafik 2. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2015 Yılındaki Hasar Bilgileri

Kaynak: SBM Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

Grafik 3. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2016 Yılındaki Hasar Bilgileri

Kaynak: SBM Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

Grafik 4. Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS Uzmanlık Dalı Bazında 2017 Yılındaki Hasar Bilgileri

Kaynak: SBM Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi, <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

Hasar bilgileri ise; Grafik 1, Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4 ile yıllara ve uzmanlık dallarına göre yüzdeler halinde gösterilmektedir. Buna göre, yıllara göre uzmanlık dalları değerlendirildiğinde ciddi farklılıklar olmadığı hatta yıllar ilerledikçe hasar oranlarında hafif düşüşler yaşandığı görülmektedir. Ancak “Pratisyen Tabip” dalında yıllar ilerledikçe artışın gözlemlendiği de tespit edilmiştir.

Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin ZMSS’nin 2014-2017 yılları arasındaki verilerine bakıldığında, sigorta poliçe adetleri ve sigorta şirketlerince elde edilen direkt prim üretimi arasında artışların ve azalışların dengeli ilerlediği, ayrıca hasar yüzdelerinin yıllar geçtikçe düşmesinin 2017 yılındaki prim üretim artışına katkı sağladığını yani şirketler tarafından elde edilen prim artışlarında hasar düşüşlerinin etkili olduğu kanaatindeyiz.

SONUÇ

Avrupa Birliği ile müzakere sürecinin başlaması ile birçok sektörde olduğu gibi finans sektöründe de köklü değişiklikler olmuştur. Bu değişimlerin başını da sigorta sektörü çekmektedir. Nitekim diğer alanlar büyük ölçüde AB kriterlerine hazır durumdadır.

Avrupa’da gelişimini tamamlamış olan sorumluluk sigortaları, sosyal, teknolojik ve yasal değişiklikler doğrultusunda Türkiye’de de gelişim göstermektedir. Avrupa Birliğine entegrasyon sürecine, Türkiye’de son yıllarda, sürekli güncellenen sigortacılık yasal düzenlemeleri de eklendiğinde Türkiye’de sorumluluk sigortaları hem günlük hem de sosyal hayatın içinde önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır.

Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunda zorunlu olarak uygulanan üçüncü şahıs sorumluluk sigortaları 2005 yılı itibariyle Sigorta Denetleme Kurumu Raporlarında ayrı başlık olarak incelenmeye başlamıştır. Öte yandan, Özel Güvenlik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortaları ve Zorunlu Sertifika Mali Sorumluluk Sigortaları da Avrupa Birliği Sigortacılık normları doğrultusunda 2005 yılı itibariyle raporlarda ayrı başlıklar altında ele alınmaya başlamıştır. Yine bu iki sorumluluk sigortalasının genel şartları da 2005 yılı itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği ile müzakere sürecinde öncelikli olarak gündeme gelen bir diğer sorumluluk sigortası türü de mesleki sorumluluk sigortalarıdır. Bu doğrultuda mesleki sorumluluk sigortaları genel şartları da 16 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sorumluluk ile ilgili davalar, bu konu ile ilgili hukuksal altyapının tam anlamı ile oturmuş olduğu ülkelerde sağlıklı olarak görülebilmektedir. Bu netice itibariyle ve Türkiye’de yaşanan tüm bu gelişmeler ve yasal düzenlemeler doğrultusunda, Topluluğa entegrasyon aşamasında, Türkiye’de sorumluluk sigortalarının öneminin gün geçtikçe arttığı çok açıktır. Ancak, bunlar sorumluluk sigortası kavramı düşünüldüğünde, işin görünen kısmından daha büyük ve önemli bir kısmının olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Avrupa Birliği ile müzakere sürecinin başlaması ile birlikte sigorta sektörünü de yeni bir dönem beklemektedir. Çünkü AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında, Türk sigorta sektörünün durumu çok da parlak görünmemektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde mesleki sorumluluk sigortası, özellikle avukatlar ve hekimler için önem arz etmektedir. Avukatların ve hekimlerin mesleklerini icra edebilmeleri için mesleki sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur. Türk Hukuku'nda hekimlerin mesleki sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunlu iken avukatlar için henüz bir zorunluluk getirilmemiştir.

Türkiye Sigorta Birliği kategorik olarak meslekî sorumluluk sigortalarını “*genel sorumluluk*” branşı içerisinde göstermektedir. Bu branşa ilişkin, son bölümde yer alan 2014 ile 2017 yılları arasında yapılan sigorta teminat adetleri, toplanan direkt prim tutarları ve sigorta şirketlerinin kar/zarar tutarlarına yer verilmiştir.

Buna göre; tablolar birlikte incelendiğinde; yapılan teminat adetlerinde yıllara göre ciddi bir eğilimin oluşmadığı ancak, gerek direkt prim üretiminde, gerekse mesleki sorumluluk sigortaları kar/zarar tutarlarında yıllara göre bir artış olduğu saptanmıştır. Diğer yandan sigorta şirketlerinin elde ettiği primler ile kar/zarar bedelleri arasındaki farklılığın dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Ayrıca “*genel sorumluluk*” içerisinde yer alan “*Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*” verileri de prim üretimi, poliçe sayıları, hasar bilgileri olarak yine 2014 ile 2017 yılları arasında incelenmiş, tablolar ve grafiklerle gösterilmiştir.

“*Tıbbi Kötü Uygulamaya İlişkin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası*” diğer adıyla “*Hekimin Mesleki Sorumluluk Sigortası*” verilerine bakıldığında; sigorta poliçe adetleri ve sigorta şirketlerince elde edilen prim üretimi arasında artışların ve azalışların dengeli ilerlediği, ayrıca hasar yüzdelerinin yıllar geçtikçe düşmesiyle prim üretim artışlarının yıllar itibarıyla yükselişi yine dikkat çekici ve manidar görülmektedir.

Tüm bu göstergeler gelişmekte olan Türkiye'nin mesleki sorumluluk sigortalarına verdiği önemin açık bir göstergesidir. Türk Sigortacılık sektörünün, ivme kazanarak ve aşamalı bir şekilde Avrupa Tek Sigorta Pazarına entegrasyonu sürecinde gerek yasal açıdan ve gerekse de sektör göstergeleri açısından sürekli bir gelişme göstereceği öngörülmektedir.

Şüphesiz insanların haklarını arama bilinçlerinin artması ve toplumda sorumluluk hukuku bilincinin de oluşması ve gelişmesiyle, meslekî sorumluluk sigortası yaptırma düşünceleri giderek artmaktadır. Özellikle de sorumluluk sigortaları açısından henüz Türkiye'de ismi bile duyulmayan ancak, Avrupa'da çok yaygın olan birtakım sigorta ürünlerinin gelecek dönemlerde belki de zorunlu olarak uygulanacak olması çok içten bir öngörüdür. Topluluk entegrasyonu sürecinde özellikle mesleki sorumluluk sigortaları, ürün sorumluluk sigortaları ve diğer üçüncü şahıslara karşı mali sorumluluk sigortalarının Türkiye'de öneminin artacağı oldukça gerçekçi bir öngörüdür.

KAYNAKLAR

Kitaplar

AKMUT, Özdemir. **Hayat Sigortası, Teori ve Türkiye’de Uygulama**, Ankara, 1980.

ALPAY, Timuçin. **Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi**, Yüce Yayınları, İstanbul, 2001.

BIKMAZ, Kemal. **Akademik Sigortacılık**, Doğruluk Matbaacılık, İzmir, 1991.

BOZER, Ali. **Sigorta Hukuku, Genel Hükümler-Bazı Sigorta Türleri**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2004.

BOZKURT, Tamer. **Sigorta Hukuku**, 8. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Aralık 2014.

BÖLÜKBAŞI, Ayşe Gül ve Baturalp PAMUKÇU, **Sigortanın Temel Prensipleri**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2009.

CAN, Mertol. **Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarına Genel Bir Bakış**, 1. Baskı, Ankara, 2006.

COCKERELL, Hugh Anthony Lewis. **What Goes In Insurance?**, Çev. Candan Özcan, Metsan Matbaacılık, İstanbul, 1984.

ÇALDAĞ, Yurdakul. **Sigorta İşletmeleri ve Muhasebenin İncelenmesi**, A.İ.T.İ.A., Yayın No. 125, Ankara, 1979.

DORFMAN, Mark S. **Introduction to Risk Management and Insurance**, 7th ed., Prantice Hall, New Jersey, 2002.

GÜVEL, Enver Alper ve Afıtap Öndaş GÜVEL. **Sigortacılık**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

KABUKÇUOĞLU ÖZER, Dilek. **Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2005.

KAHYA, Mehmet. **Hukuki Sorumluluk ve Sorumluluk Sigortaları**, Sigorta Denetleme Kurulu Yayını, İstanbul, 1992.

KARAYALÇIN, Yaşar. **Risk-Sigorta-Risk Yönetimi**, Enstitü Yayınları, Ankara, 1984.

KENDER, Rayegan. **Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku**, Arıkan Yayıncılık, İstanbul, 2008.

KOÇ, Sermet. **Tıbbi Uygulama Hataları (Dr. Haşan Çankaya Anısına)**, İstanbul Tabip Odası, İstanbul, 2012.

KUBİLAY, Huriye. **Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku**, 2. Baskı, Fakülteler Kitabevi, İzmir, 2003.

ÖZBOLAT, Murat. **Temel Sigortacılık**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2009.

ÖZBOLAT, Murat. **Türkiye’de Hayat Sigortaları & Bireysel Emeklilik Sistemi**, Detay Yayıncılık, Ankara, 2004.

ÖZKAN, Mehmet. **Sigorta İşletmeleri Muhasebesi**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1998.

SCHRAYER, Robert M. **Opportunities in Insurance Careers**, Blacklick, OH, McGraw-Hill Companies, The, USA, 2007.

SERGİCİ, Erdoğan. **Sigorta ve Pazarlama-Makaleler**, Can Matbaa, İstanbul, 2001.

SKIPPER JR., Harold D. **Insurance in the General Agreement on Trade in Services**, Washington, DC, American Enterprise Institute for Public Policy Research, USA, 2001.

ŞENOCAK, Kemal. **Mesleki Sorumluluk Sigortası**, Turhan Kitapevi, Ankara: 2000.

TEKŞEN, Ömer ve Serdar ATAY, **Sigorta İşlemleri Muhasebesi**, Asil Yayın, Ankara, 2006.

ULAŞ, Işıl. **Uygulamalı Can Sigortası Hukuku, Hayat ve Kişisel Kaza Sigortaları**, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997.

URALCAN, Şebnem. **Sigorta Uygulamaları**, 1. Baskı, Eskişehir, 2005.

UYANIK, Atilla. **Denetim, Muhasebe ve Vergilendirme (Sigorta Sektörü Uygulamalı)**, Beta Basım, İstanbul, 2001.

ÜNAN, Samim. **Hayat Sigortası Sözleşmesi**, Beta Basım Yayın A.Ş., İstanbul, 1998.

ÜNAN, Samim. **İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko**, 1. Baskı, Beta Basım, İstanbul, 1998.

YONGALIK, Aynur. **Çevre Sorumluluk Sigortası**, Bankacılık Enstitüsü, Ankara, 1998.

Makaleler

AKYILMAZ, Bahtiyar. “İdari Yargıda Tazminat Şekilleri ve Hesaplanması”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/261907>, (23.02.2018).

ANONYMOUS. “Accountants Professional Liability Insurance”, **Rough Notes**, Jul, 2007.

BIKKER, Jacob Antoon ve Michiel Van LEUVENSTEIJN. “Competition and Efficiency in the Dutch Life Insurance Industry”, **Applied Economics Journal**, S. 40, 2008, ss. 2063-2084.

BUDAK, Tamer. “Meslek Mensuplarında Mesleki Sorumluluk Sigortası”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 22, 2005.

COTTON, Stuart, Mound WOLLAN ve GREENGRASS, “Azami İyi Niyet”, Çev. Ekin Zarakol, **Reasürör**, S. 64, 2007.

ÇİFTÇİ, Hakkı. “Türk Sigorta Sektörünün Sorunları; Dea Analizi İle Türk Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü E-Dergisi**, C. 13, S. 1, 2004.

DEMİR, Mehmet. “Hekimin Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu”, **AUHF Dergisi**, S:3, C:57, 2008, s.244.

EREN, Erkan. “Derecelendirme Kuruluşları Tarafından Verilen Notlar Sebebiyle Üçüncü Kişilerin Uğrayabileceği Zararlardan Kaynaklanan Sorumluluğun Hukuki Niteliği”, **BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, 2010.

GOPALAKRISHNA, G. “The Legal Philosophy of Life Insurance”, **ICFAI Journal of Insurance Law**, 2009.

GÖKÇEN, Gülbüz. “Şahıs Sigorta Primlerinin Vergisel Durumu ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mükellefin Dergisi**, S. 77, 1999.

HIZIR, Serdar. “Türk Ticaret Kanunu’nda Yer Alan Mal Sigortalarına İlişkin Muhtelif Hüküm ve İlkelerin Sorumluluk Sigortasına Uygulanabilirliği”, **Türkiye Barolar Birliği (TBB) Dergisi**, Sayı: 86, 2009.

METEZADE, Zihni. “Meslekî Sorumluluk Sigortaları Hekimlerin Meslekî Sorumluluğu ve Değerlendirme”, **Birlik’ten, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği Yayını**, S.12, 2008.

ÖZDAMAR, Mehmet. “Sigorta Brokeri ve Hukuki Niteliği”, **AUHFD**, 2008.

SERTOĞULLARINDAN, Zekeriya. **Sigorta Sektörü Mevzuatı ve Muhasebesi**, İstanbul Üniversitesi, Yayın No. 2826, İstanbul, 1981.

SHAPIRO, Leon E. “Professional Liability Insurance”, **Ashrae Journal**, October, 2004.

ŞENOCAK, Kemal. “Türk Ticaret Kanunu’nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği”, **AUHFD**, 2009.

TİRYAKİ, Betül. “Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması”, **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 3-4, Erzincan, 2008.

TİRYAKİ, Tercan. “IAIS Prensipleri Çerçevesinde Reasürans İşlemlerinin Denetimi”, **Reasürans**, S. 53, 2004.

TÜMER, Ali Rıza, Ramazan AKÇAN ve Emre KARACAOĞLU. “Ülkemiz ve Dünyadaki Örnekleri İle Hekim Mesleki Sorumluluk Sigorta Sisteminin Değerlendirilmesi”, **Hacettepe Tıp Dergisi**, 2011, Sayı: 1, Cilt: 42.

Kanun ve Yönetmelikler

5684 Sayılı KANUN. “Sigortacılık Kanunu”, 14.06.2007 tarihli ve 26552 sayılı Resmi Gazete.

6102 Sayılı KANUN. “Türk Ticaret Kanunu”, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete.

ACENTE YÖNETMELİĞİ. “Sigorta Acenteleri Yönetmeliği”, 14/04/2008 tarihli ve 26847 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete.

ACENTE YÖNETMELİĞİ. “Sigorta Acenteleri Yönetmeliği”, 28.07.2016 tarihli ve 28980 sayılı Resmi Gazete.

BROKER YÖNETMELİĞİ. “Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği”, 27.05.2015 tarihli ve 29368 sayılı Resmi Gazete.

Diğerleri

ALTINGÖZ, Fahri. **Sigortaya Giriş ve Sigortanın Temel Prensipleri**, Yayın No. 2, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Ders Notları, İstanbul, 2008.

BREHM, Le. **Contract d'Assurance RC**, Lausanne, 1983.

DURU, Neslihan. “Mesleki Sorumluluk Sigortalarından Hekim Mesleki Sorumluluğunun Türkiye’deki ve AB’deki Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 2006.

Dünya Tabipler Birliği. 44. Genel Kurul, Tıpta Yanlış Uygulama Konulu Duyuru (Malpractice), Fransa, 1992.

EKODIALOG.COM. “Sigorta Sözleşmesi, Sigorta Sözleşme”, <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigorta-sozlesmesi.html>, 15.11.2017.

GÜLBİTTİ, Levent. “Kasko Sigortasının İncelenmesi ve Türkiye’de Kasko Sigortası Hasar Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2007.

HATMAN, Ömer. “Hayat Sigortalarının Dünyadaki Uygulamaları ve Türkiye İle İngiltere Sigorta Sektörlerinin Karşılaştırılması”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul.

İLUNT TÜREDİ, Gülenay. “Ürün Sorumluluk Sigortasının Seçilmiş Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’deki Uygulamaları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul, 2007.

KARAKAN, Bülent. “Hayat Sigorta Şirketlerinde Prim Üretimi, Fon Yönetimi, Kar Payı Dağıtımı ve Uygulamadan Bir Örnek (AXA Oyak Grubu)”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

KELEŞ, Zerrin. “Reasürans Denetimi: Ülke Örnekleri Ve Türkiye Uygulaması”, **Uzmanlık Tezi**, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü, 2007.

KENDER, Rayegan. “Mesuliyet Sigortasının Mahiyeti ve Türleri”, III. Sigorta Semineri, I. Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977.

KÖSEKAYA, Fatih. “Anonim şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Mesleki Sorumluluk Sigortası”, **Yüksek Lisans Tezi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012.

METEZADE, Zihni. **Sorumluluk Sigortaları**, İktisadi Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 2006, s. 60, <http://www.iav.org.tr/yonetim/dosya/seminer/sorumluluk.pdf>, (15.02.2018).

OSMANÇAVUSOĞLU, Özlem. “Hayat Sigortalarında Aktüerya”, **Uzmanlık Tezi**, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara.

SAKA, Tuğba. “Sigortacılıkta Risk Yönetimi ve Aşırı Uç Değer Teorisi”, **Yayınlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

SARI, Yaşar ve Sevgi DEMİREL. “Malvarlığına Karşı Suçlarda Dolandırıcılık”, 2006, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_189.htm, (28.02.2018).

SBM (Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi). <https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Oto-Disi-Sigortalar.aspx>, (08.07.2018).

SEGEM (Sigortacılık Eğitim Merkezi). “Sigorta Acenteleri Teknik Personel Eğitim Programı”, **Ders Notları**, İstanbul: 8-9 Ocak 2010, 2009, ss: 8-49.

SERGİCİ, Erdoğan. “Mesuliyet Sigorta Türleri”, III. Sigorta Semineri, I. Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977.

ŞENEL, Said Alpagut. “Sigorta Sektörü, Fon Yaratma Kapasitesi ve Sermaye Piyasasına Etkisi: Türkiye’deki Durum”, **Doktora Tezi**, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2007.

TAŞAR, Sultan Gözde. “Avukatın Mesleki Sorumluluk Sigortası”, **Yüksek Lisans Tezi**, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.

TBMM. “Üniversite ve Sağlık Personelinin Tam Gün Çalışmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu” (1/715), <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss418.pdf>, (06/04/2018).

TDK Türkçe Sözlük. Ankara 2005.

TSB (Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği). <http://www.tsb.org.tr/default.aspx>, 01.05.2018.

TSB (Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği). “Sigorta Tanımları”, <https://www.tsb.org.tr/sigorta-tanimlari.aspx?pageID=648>, 15.11.2017.

TSB. Türkiye Sigorta Birliği, Genel Sigorta Verileri, <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909>, (15.02.2018).

TURGAZ, Güllü. “Sağlık Sektöründe Mesleki Sorumluluk Sigortası Uygulaması”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.

Türk Hukuk Lügati. 3. Baskı, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1991.

ULUĞ, İlknur. “Sigorta Hukukunda Riziko Kavramı ve Bu Kavramdaki Değişiklikler”, **Türkiye Barolar Birliği Türkiye’de Sigorta Hukukunun Sorunları ve Geleceği Sempozyumu, 19-20 Kasım 2004**, Dedeman Oteli, İstanbul, 2004.

UZUN, Fatih Bayram. “Hayat Sigorta Şirketlerinde Bağımsız Denetim ve Bir Uygulama”, **Yüksek Lisans Tezi**, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

VAUGHAN, Emmett J. and Therese VAUGHAN. **Fundamentals of Risk and Insurance**, John Wiley & Sons, Inc, 2007.

www.meslekisigortam.com. <http://www.meslekisigortam.com/haber-343-avukat-mesleki-sorumluluk-sigortasi.html>, (06/04/2018).

YARGITAY 11. Hukuk Dairesi. 16.02.1990 Tarih, E. 1990/ 825 ve K. 1990/963 Sayılı Karar.

YAVUZ, Cevdet. “Türk Borçlar Kanun Tasarısı’na Göre “Kusursuz Sorumluluk” Halleri ve İlkeleri”, <http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/370>, (12.02.2018).

YETKİN, Alper. “Sigortacılığın Özel Bir Dalı: Hayat Sigortacılığı, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi S.B.E. Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Ankara, 1997.

YILDIZ, Mehmet Tan. “Türk Hukuk sitesi, Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, 2006, www.turkhukuksitesi.com/makale_193.htm, (20.02.2018).

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı Shafiga Ahmadova 26.02.1992 tarihinde doğdu. İlk, Orta, Lise eğitimini Azerbaycan Bakü’de tamamladı. 2015 yılında Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Metroloji, Standartizasyon ve Sertifikasyon Mühendisliği bölümünden mezun oldu.

